

Dnesek

ROČNÍK II

V PRAZE 29. KVĚTNA 1947

CENA Kčs 3.50

Dva

Dr FRANTIŠEK KAFKA

Okupace Československa a mezinárodní právo

Dr JAR. MORÁVEK

Ve stínu lípy

KAREL MOUDRÝ

Daně a rádci

ILJA KRÍŽENECKÝ

Sabotéři České ligy proti bolševismu

JUDr KAMILL RESLER

Případ Šofr — zatemněno

JIRÍ NEHNĚVAJSA

Diskuse o zemědělství

Jak se to dělá — Když dělají dva totěz - není to totěz — Soutěžím se nedaří — Moderní ženo, co teď? — Sedmý den si odpočineš — Řekněme si pravdu — Vyznamenání
Hlas barikádníků — Okolo jedné diskuse

I. houslista (primáš)

přijme engagement na čas od 1. VII. do 1. X. v umělecky řízeném hudebním sboru, v některém lázeňském místě ČSR. — Nabídky s udáním požadavků i odměny přijímá

Ing. B. SULC, civil. inženýr V TŘEBISOVĚ.

HOTEL 9 SKAL • MILOVY

p. NĚMECKÉ NA MORAVĚ

má ještě na červen a září volné pokoje
Hluboké lesy • koupání • pokoje u jezera, pod nejvyšším vrcholem Českomoravské vysočiny 837 m • Denní pence 95 Kčs • Tel. hovorna Německé-Milovy

TABÁK POBÍJE CHUŤI DO PAPIRKO

Přeloženo z 28. amerického vydání do sedmácti jazyků.

Americká reportáž odhalující tajný plán nacistů pro třetí světovou válku.

Cena Kčs 75.—

Dostanete u všech knihkupců nebo přímo v nakladatelství ROVNOST, Brno, Ulice 9. května číslo 7.

KVĚTA

DO PEČIVA A CUKROVÍ
Zlepší každé těsto

OBSAH DNEŠKA Č. 8: FERDINAND PEROUTKA: My dva. — JUDr. JOSEF TRNEČKA: O právní pořádek. CATO: Dva roky strániectví. — MARIUS: Čest nelze rozdělit. — KAREL TARABA: Kouzla kolem cirkusu. — CIVIS: Zprošťující rozsudek. — Diskuse o zemědělství. — Tak jak? — Řekněme si pravdu. — Problém Bafa. — Rozhovor o demokracii.

VYDÁVÁ SDRUŽENÍ KULTURNÍCH ORGANISACÍ

VYCHÁZÍ TÝDNĚ VE ČTVRTEK

REDAKCE A ADMINISTRACE PRAHA I, NÁRODNÍ TŘ. 9

Telefon číslo 390-51 až 54. — Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Předplatné na rok Kčs 168.—, na půl roku Kčs 84.—, na čtvrt roku Kčs 42.—. Jednotlivá čísla Kčs 3.50. — Dohledací pošt. úřad Praha 25. — Odpovědný redaktor Ed. Va-

Dnesek

řídí Ferd. Peroutka

Dva

Mužové, kteří se v dějinách dostali v čelo svého lidu ne dědictvím rodu, ale vlastními činy, ať šlo o vůdce duchovní, vojenské či politické, jsou vždy do velké míry a někdy i zcela předobrazem povahy svého národa. Bylo již řečeno, že národ má takové vůdce, jaké zasluhuje. Tito »v první řadě« do velké míry i sami formují duši národa; mají po generace na národ vliv obrodný a docilují tak mnohdy zintenzívnění i hluboké přeměny národního charakteru. To je i český případ. Ne nadarmo zkoumal Masaryk, jaký je smysl českých dějin, a našel ho v duchovním odkazu, v práci a usilování, jež je představováno Husem, Chelčickým a Komenským, a pokračuje k humanitnímu osvícenství Dobrovského. Práci Palackého a Havlíčka, v nichž TGM nalézá pokračovatele v tom, co — proti námitkám Pekařovým — mu představuje nábožensko-humanitní smysl a odkaz českých dějin, podstatu české otázky, se tato řada v našich očích prodlužuje a musí nutně prodlužovati až k Masarykově osobě. Hledaje smysl českých dějin, nacházel TGM dějinné zakotvení a výběrové společenství své vlastní práci, rostoucí pomalu, ale bezpečně z úhelných kamenů jeho s počátku mravně-obrodné práce k duchovnímu vůdcovství politickému. Ne každý politický vedoucí činitel je vůdcem národa. Kolik zjevů z let 1860—1890 nic již nepřipomíná svým jménem dnešním dnům, a přece zářily tak ostrým svitem na politickém nebi oněch let...

Bude-li za desítky let zkoumat ten, kdo se bude znovu zabývat otázkou po smyslu českých dějin, jak se stalo, že se Masarykovým dědicem v práci duchovní i politické nestal nikdo jiný než dr. Edvard Beneš, muž o 34 let mladší, až z druhé generace jeho žáků, člověk, jenž do r. 1914 byl téměř neznámým politikům této země a jen trochu znám čtenářům některých českých novin, i když už docent sociologie na filosofické fakultě pražské university, povede své bádání jistě trojím směrem: zjistí nejprve, proč nikdo jiný nevyrostl mezi žáky TGM v postavu tak uzrálou k revoluční činnosti i budovatelské práci státnické, jako EB; bude se dále zabývat vším, co spojuje typové a duchovně oba tyto národní vůdce; a, věren vědecké přesnosti, bude zjišťovat také, v čem se tyto dva vrcholné duchovní typy československé národní společnosti od sebe liší, v čem je EB dále, než byl TGM, v čem z práce TGM sám nepokračoval nebo o č zase obohatil širokostí svého postřehu stupnici politických či duchovních úsilí národa. Necht se v tomto bodě nikdo nemýlí: dva duchovní typy vůdců nemohou a ani nesmí být totožní svým profilem; v tom, co by dědic konal, bylo by jen napodobování nebo spíše doznívání práce předchůdcovy. Vždy tu musí jít o něco nového, bohatší či užší, větve nou či jenom jedním směrem jdoucí činnost, obohacenou však vlastními názory. Z díla předchůdce nepřijímá pokračovatel vše, pročítá je pro další práci podle vlastního duchovního uzpůsobení. Proto ony námitky historiků, že TGM si vybírá fakta, jemu se hodící z minulých dob; proto Chalupný ve studii o Havlíčkovi ukazuje, jaký je Havlíček celý; v tomto zkoumání se pak Masarykova práce o Havlíčkovi jeví zúžena právě na to, co z něho TGM přebírá pro sebe jako duchovní odkaz. Badač s prospěchem o životě velkého člověka, znamená účinně prožívat ideály velkého lidského vzoru a promítat je z minulosti do doby nynější i budoucí. Osobnost badatelova, osobnost toho, jenž oceňuje živé plody práce předchůdcovy, se tu napájí a v sobě přetavuje vše-

chno, co z práce předchozí přechází do práce budoucí. To byla cesta Masarykova. Zkoumáme-li onen velký myšlenkový oblouk, kterým spjal Beneš nad rakví svého učitele celé jeho dílo jediným poledem, a srovnáme-li obsah řeči s tím, jak si Edvard Beneš formuluje duchovní profil nové doby, vidíme tu již jasně, v čem se práce obou spojuje, v čem Beneš svého učitele přejímá a v čem si problémy ujasňuje jinak. To je cesta Masarykova žáka a pokračovatele; stejná bude v budoucnosti cesta každého, kdo vyroste k jejich velikosti. Poněvadž, ať to stálo v letech devadesátých minulého či ve třicátých letech tohoto století boje sebevětší, TGM i Edvard Beneš jsou už i pro své současníky postavami kladné, dějinné platnosti; jen málokdy si uvědomuje v historii současník, jak velkou dobu právě prožívá a jak nad ní vyrůstají její vedoucí postavy; dnešek je takovou dobou; všichni jsme to poznali a prožíváme, onu obrovskou revoluci duchovní i politickou, dobu, v níž se dokončuje obrozená touha národů po svobodě i touha, zbavit svět nadvlády té či oné moci, třídy či národa. Uvědomujeme si její smysl, měříme-li ji mravními příklady, které dal TGM a jimiž stačí svým dnům i Edvard Beneš. V tom je i dějinná nikoliv náhoda, ale logický důsledek, že Masarykův žák mohl stanout v čele státu i ve chvíli, kdy se dokončovala nekrvavě v této zemi revoluce sociální; byl to on, kdo se dovedl postavit v čelo cesty, jež vedla ne k potůčkům krve, ale k zákonitosti.

Jsou hluboké analogie v duchovním typu i v přípravě a práci TGM i Edv. Beneše. Mnohdy, jako za hranicemi v roce 1914—1918, a pak v budování státu do r. 1935, jde jejich práce tak souběžně, že budeme jen s obtížemi zjišťovat, kde jde o syntesu jejich myšlenek a kde jde o větší vliv toho či onoho. Zajisté se tu, vedle jejich velkého pracovního úsilí, v němž TGM i Beneš jsou si zcela rovni, spojuje Masarykova velká rozhodnost s Benešovou diplomatickou vlohou. Byla-li Benešova práce přirovnána kdysi k práci křídla ve fotbalové jedenáctce, šlo by obrazně říci, že TGM by tu vedl útok. Chceme-li však nalézt základní duchovní typus spřízněný oběma, je to jejich političnost, ale političnost vědecká. Oba žene jejich intelekt k práci veřejné; oba jsou v pravé chvíli revolucionáři; oba jsou včas opět budovatelé; ale oba vcházejí do politiky, vědecky připraveni. Oba dva opírají svá konání o dokonalý rozbor vědecký, oba dva dělají, jak to nazval po prvé TGM, vědeckou politiku. Zde je ten styčný bod, který učinil od počátku z dvojice osobností Masarykovy a Benešovy pevný most: Masaryk-vědec, hnaný poctivostí svého vědeckého úsilí k reformám veřejným, a Beneš-politik, rozhodující se soustavně a vědecky právě na základě své studijní průpravy. Oba s počátku vědci. Oba na konci politikové. V tom ukazovali cestu i cíl, a to je i klíč k tomu, co tyto dvě velké postavy moderní české doby sdružilo nejen v čistý křišťál nadoborního přátelství a spolupráce, ale co z nich pro dějiny vytvořilo vrcholné zjevy československého zápasu obrozeného a osvobodovacího.

Tato vědeckost přípravy znamená u Masaryka i Beneše zároveň světové pojmání české politiky. Jeví se to v jejich růstu i přípravě. Beneš se od mládí rozhoduje k politické dráze; chce do ní vstoupiti podle svých plánů až po důkladné přípravě, a to k roku 1918. Studuje na pražské filosofické fakultě, studuje ve Francii filosofii i právo, zajíždí do Anglie i do Berlína, má styky s pařížskými ruskými revolucionáři a připravuje se k dráze universitního učitele. Jeho habilitační práce je ze sociologie, z oboru, který k nám zavedl a v němž pracoval TGM.

Ale doba zraje rychleji: roku 1914 nachází TGM svého nejvzdělanějšího a nerozhodnějšího spolubojovníka a následovatele ne ve vyzrálých politických osobnostech, vedoucích naše tehdejší strany, ale v třicetiletém docentu Edvardu Benešovi. Když bylo Tomáši Masarykovi třicet let, měl již za sebou rovněž zahraniční studia lipská, podnikl cestu do Ameriky, která, vedle neobvykle duchovně vyzrálé ženy, přinesla mladému docentu vídeňské univerzity zajisté i rozšíření světových obzorů, a měl za sebou habilitační spis o sebevraždě, v němž se zabýval nejen problémem moderního člověka a společnosti, ale promítl si i otázku člověka a světové civilizace; málokterý soudobý spis obsahuje tak hluboký a nový pohled na kulturu různých zemí, jako tato práce z r. 1878; od ní vede cesta k závěrům, jež vyzrálý TGM učinil o 50 let později ve Světové revoluci. Jestliže Beneš vstoupil v r. 1914 do světové politiky bezprostředně po studiích, a domácí politikou se zabýval až vyzrálý zahraničně-politickým zápasem válečným, byl jeho učitel osudu opačného. Je mezi nimi rozdíl téměř dvou generací. Prvá generace Masarykových žáků byla generace průkopníků; druhá byla generace rozsévačská, v ní se dokončovala mravní reformace českého politického života předválečného: realistická strana jako obrodný ferment politického kolbiště dotud heslovitého až k frázím, neurčitě a provinčně nesvětového. To všechno bylo potřebí nejprve podrobit důkladné ideové čistce. A TGM tu byl doslova štikou. Byl nejdříve v trojhvězdi nejnadanějších mladočeských hlav: Kaizl, Kramář, Masaryk. Opouští stranu pro její politickou neurčitost; a sám se vrhá k důkladnější přípravě vlastní. Proto se vrací až po řadě let na pole parlamentní. Ale to už má za sebou »Českou otázku« i studii »O naší nynější krizi«, »Havlíčka« i »Otázku sociální«, probíjval se zápasem proti hysterii v hilsneriadě, sdružil se se sociálním úsilím dělnické třídy v zápas o všeobecné hlasovací právo, a jeho zájem se upíná k otázkám světové politiky: začíná vášnivý zápas s falšující rakouskou diplomacií, vměšuje se do procesu Vasič-Forgách-Aehrenthalova a stává se pro světovou politickou veřejnost osobností z nejvýznamnějších. Po prvé však se začíná v tomto posledním období přípravy zajímat konkrétními otázkami ústrojenství státu, studuje rakousko-uherský rozpočet, věnuje se otázkám správním i vojenským, připravou už vědomě protirakouský revolucionář a pro budoucnost státník osvobozené země.

Touto přípravou ideovou a světovým pojmáním české otázky je dáno, že z politiků okolo r. 1914 nebylo vlastně nikoho, kdo by byl pro světový zápas po boku Masarykově tak zralý, jako dr. Edvard Beneš. Zajisté k jednomu z nejvzdělanějších patřil dr. K. Kramář. Ale on, stejně jako mnozí jiní politikové ostatních stran, byli tak nekriticky rusofilští, že tužby po osvobození z rukou cara jim zcela skreslovaly politický obzor. Byl to jediný dr. Scheiner, který znal skutečnou nemohoucnost tehdejšího carského Ruska a jenž se proto kriticky díval na pomoc, kterou tehdy čeští politikové mohli odtud očekávat. Beneš sám znal v té době Rusko jen nepřímo; ze styku s emigranty revoluce r. 1905, s nimiž se stýkal v Paříži za studii; jinak Masarykova znalost carského Ruska zajisté doplnila tu poznatky Benešovy z pařížských debat. Proto oba tak souběžně posuzují pak žhavý problém bolševické revoluce: Masaryk příkazem legiím, aby se nevmešovaly neprovokovány do ruských vnitřních poměrů, Beneš na mírové konferenci důsledným odporem proti jakémukoliv exponování československých legií v intervenci proti bolševickému Rusku, v protivě k snahám Dohody, jež byly podporovány dr. Kramářem, druhým zástupcem Československa na mírové konferenci. Tato střízlivě věcná, doslova realistická politika vůči zemi, procházející moderní revolucí, se pak promítá i v dalších vztazích ČSR, ať již -- vlivem socialistické složky domácí -- v konfliktu rusko-polském, či

v další mezinárodní naší politice. Lze ji charakterisovat jako vědomou snahu začlenit i Rusko do společenství národů, sdružených v tehdejší Společnosti národů. Vrcholí pak tato společná politika Masarykova a Benešova, mnohdy doma zápolící s odporem pravicových stran, ve smlouvu s Ruskem z r. 1935. Jestliže Mnichov znamená jasnou snahu reakčních sil na Západě, vyloučit sovětské Rusko z rozhodování o evropských věcech, je naše zahraniční politika v druhé světové válce jasně pro světovou spolupráci Ruska s velmocemi Západu. Ale nejnověji odhaluje se i užší vazba mezi Benešovými snahami o rozšíření spolupráce Malé dohody a těmito konečnými výsledky druhé světové války. To je dědictví Masarykova podrobného studia ruské otázky, ale i syntésa poznání, jež si Beneš učinil o charakteru tohoto století: poznal, že boj o lidská práva, jichž se třetí stav domohl Velkou revolucí francouzskou, není skončen, nýbrž pokračuje vůli k osvobození i čtvrtého stavu. Kdo tuto dějinnou tendenci nedovede včas rozpoznat a sám ji předcházet evolučně, revolucí zákonnou a nekrvavou, nechť čeká vzpouru čtvrtého stavu i cestou násilnou. Tak radí před 15 lety Francii, tak spolupracuje vnitřně i mezinárodně sám v druhém odboji i při znovubudování státu. Cesta Masarykova i Benešova jsou v této věci zcela souběžné. Jejich zkušenosti se tu prostupují a doplňují.

Jejich vzájemně doplňování, které v konkrétní politické práci vede k jediné výslednici, ukazuje při rozboru podrobném na různost duchovních typů základních. Masaryk je citlivý a intuitivní syn Slováků; Beneš je rozumářský, nevzrušený syn západních Čech. Oba při tom typu intelektuální. Masaryk, opouštějící brzy a navždy katolictví, stává se typem reformátora -- podle své představy reformátora ve smyslu náboženském, ve skutečnosti mravněpolitickým reformátorem. Je však nesporně typem reformačním, jemuž každý vztah člověka a společnosti prochází zkoumáním svědomí. Beneš, vycházející z katolicismu a velmi brzo prošlý návalem nevěrectví, se však nikdy od této základny katolictví vědomě neodtrhne. Jeho filosofický vývoj, jdoucí od počátečního marxismu k idealistickému, zduchovnělému socialismu, si čím dál tím více uvědomuje větší závaznost absolutní. Jemu zůstává zápas mezi materialistickým a idealistickým pojetím světa zápasem věčně řešeným a nevyřešeným. Materialistické pojetí není mu přijatelné noeticky, avšak uvědomuje si a uznává jeho současný vývoj směrem k humanismu. Výsledky marxismu v oboru hospodářském i jako vědomý socialista nemarxistický začleňuje do své myšlenkové stavby: je tedy pro demokracii i hospodářskou, socialistickou. Benešovi je společnost celkem, v němž jednotlivci, vyzravší ve společnosti v dokonalý typ, vystupuje jako spoluvůdce hromadné společenské vůle. Proti Masarykovi reformačnímu stojí Beneš spíše katolicky skladný. Masaryk, plný slováckého vzrušení, stálý vnitřní revolucionář a reformátor, sám na sebe volá před r. 1914 slovo nikoliv, aby se brzdil v činu až do chvíle, kdy jeho okolí dozraje k ideálu, který je v něm už podvědomě narýsovan: to je jeho vztah k revolucionářství. Beneš, plný české věčnosti a zároveň dějinné ostražitosti, je typickým Čechem v tom, jak i ve chvíli tísňivé dovede nalézti pevnou míru optimismu, jak jde ke kladnému závěru; dovede riskovat, ale je pevný hlavně proto, že si spočítal síly jdoucí s ním a zvážil je s těmi, jež působí proti. Máme všichni v sobě tuto touhu po kladné pohodě. Proto se musil Masaryk tolik probíjet jako duchovní typ spíše slovenský onou státností české provincie Rakousko-Uherska. Jestliže poválečný vnitřní život politický u nás kladl dosti překážek Benešovi, je v tom zase ona, na malý obzor upřená česká domáckost: typy, přerůstající její obzor, politické už nejen čeští, ale evropští, nejsou jí na prvý pohled zcela vhod. Musí je k sobě asimilovat -- musí sama trochu dorůst jejich výše.

Masaryk i Beneš jsou ovšem dáni i dobou, v níž rostli. Prostředí, raná chudoba, těžké pracovní podmínky, to

vše je formovalo podobně. Rok 1850 se však liší od r. 1884 dvěma generacemi. Masaryk je skutečně posledním v řadě našich obroditelů. Beneš už je uprostřed obrozené národní společnosti, a přechází k dalšímu procesu, v němž ovšem TGM jde, pokud žije, s ním ruku v ruce: osvobození státu 1918 a jeho budování i nový zápas o svobodu 1938—1945. Masaryk, i když sám sebe vůlí překonává v neustálém volání po realismu, je dán romantismem, z něhož vyrůstá: z mládí na př. vliv polského národního povstání; dědictví Herderova a Palackého v pojímání smyslu českých dějin, v oné Prozřetelnosti dějinné, která vystupuje u TGM jako u Palackého. Beneš vyrůstal v době, kdy pozitivismus končil svou obrodnou práci v moderním myšlení. Uměl oním duchovním pojímáním světa a hledáním člověka postavení v moderní společnosti překlenout filosofické nedostatky pozitivismu. Masarykovi z nich vyplyvá vědomá pout za náboženstvím, reformační theismus, jak by to bylo lze nazvat. V otázce sociální Masaryk sice instinktivně uhaduje, na čí straně je právo a kam jde vývoj, názorově však nepřispívá k vyřešení tohoto problému; ve své »Otázce sociální« řadí se ke katedrovým socialistům. Beneš, jednak počátečním vlivem marxismu, jednak důsledným promítnutím idejí Velké revoluce francouzské, dochází k daleko určitější a ideově odůvodněné nutnosti řešit tento problém jako hospodářské, politické a duchovní osvobození čtvrtého stavu.

Nejpodstatnější snad rozdíl mezi Masarykovým a Benešovým duchovním uzpůsobením však je ve způsobu formulace myšlenek, v postupu, jakým prvý a v jakém druhý se dopínají konečných pravd nebo jakým myšlenkově postupují. Masaryk je zásadně typ analytický. Podrobí problém tisícírámu zkoumání, osvětlí ho se všech stran, zaznamená desítky myšlenek, jež mu vyvstanou nad knihou, nad politickým faktem, nad tou či onou ideou. Řešení své nabízí jen mezi jinými řešeními. A zase vybízí posluchače nebo čtenáře, aby i toto řešení nebral jako konečné, aby i je pitval a našel si sám řešení svá. Masaryk nabádá k myšlení; ukazuje-li sám cestu, je to jedna z mnohých. (Odtud bylo potřeba jedné generace posluchačů, než tento pitvající způsob přemýšlení přešel národu do mozků alespoň jeho inteligence. Proto z Masarykových prvých žáků, jdoucích v jeho stopách, vyrostli zase analytici.) Bylo potřeba sloučit k tomu pevnou skladnost Benešovu, aby tu vyrostl pomocník a nástupce v práci. Masaryk totiž sám byl výsostně kladným zjevem sám: onou korekturou vůle, oním mravním i řídem, jenž byl v něm. Proto jen on sám mohl toto své předválečné období analyticky překonat kladnou prací revoluční a budovatelskou. Beneš nenabízí desítky řešení. Jeho spisy, jeho přednášky obsahují mnohdy až příliš rozsáhlé formulace problému; vedou však okamžitě k určité výslednici. K jednomu řešení. Masaryk učil myslit politicky, Beneš ve dle k politickému myšlení. Neprošel marně jasnou skladebnou filosofií Francie. Descartes i osvícenští myslitelé mu ukázali cestu. Myšlenkově je Beneš syntetikem; jak se to jasně ukazuje na příklad v řeči o revoluci a právu, pronesené při udělení čestného doktorátu právnické fakulty na pražském Hradě, v té pevné a výstižné formulaci otázek legality i zlomu právního řádu: V této reformační analyticitě stojí Masaryk duchovní jako typ odlišný od katolické syntetičnosti Edvarda Beneše. V práci je pak jejich diferenciací pramenem dobře sladěného souzvuku.

Rozdíly duchovních typů, rozdíly plodné a tvůrčí, jsou zcela přirozené tam, kde jde o osobnosti tak vyhraněné typem, tak vybrušené duchově, jako jsou Masaryk a Beneš. Budeme si tyto shody i rozdíly čím dále tím více uvědomovat. Jejich duchovní rozdíly nebyly příčinou nesouhlasu. Naopak; nebylo v dějinách této země

takového spříznění dvou vedoucích politických osobností jaké bylo mezi TGM a EB. Dvě osobnosti, žijící v tak úzkém souznění myšlenky i životního díla, vždy rostou jedna z druhé a vždy se jedna od druhé do jisté míry odkloňuje. V oné řadě národních vůdců, které TGM volil jako vzory českého národního usilování, v řadě domněle jen náboženské, stojí on sám jako vyvrcholitel úsilí obrozeného a bojovník o svobodu, Beneš jako bojovník o svobodu a vyrovnatel moderních společenských zápasů sociálních. Lze pro ně všechny, Husem počínaje, přes Chelčického ke Komenskému a Dobrovskému, přes Palackého a Havlíčka k Masarykovi a Benešovi najít společný duchovní jmenovatel: zápas o svébytnost národního poji se v nich s úsilím o mravní velikost člověčenství, s úsilím, které podle své doby bere na sebe charakter zápasu náboženského, obrozeného či mravně-budovatelského. Tito dva poslední v řadě, Tomáš Garrigue Masaryk i Edvard Beneš, uskutečňují, tak jako jejich předchůdci, největší myšlenku českých dějin: humanitní a tím světové pojetí české otázky. *Dr František Kafka*

poznámky

Případ Šoffr — zatemněno

Mohl by někdo namítnout, že thema »Šoffr« už tolikrát proběhlo tiskem, že je skoro nadbytečné rozmnožovat řady zájemců o osud majora naší armády. Kdyby také bylo ustáleným zvykem v této republice, že přejedeme protivníka parním válcem a pak mávneme rukou, snad by takové námitky byly oprávněné. Ale k uspokojení pisatele a mnoha set tisíc jiných po celé naší vlasti by dostačilo, kdyby někdo ze svého oficiálního křesla povstal a prohlásil: »Majore Šoffre, křivdili jsme ti (nebo nekřivdili jsme ti), pravda je taková a taková...« To by postačilo, aby se tento článek neobjevil.

Zásady parlamentní demokracie zaručují každému občanu právo na otázku. To je však málo: dokonce právo očekávat odpověď, třeba od samého presidenta. Nioméné občan se docela zbytečně zajímá o majora Šoffra, kterého vyřídili tak nějak potichu, po partyzánsku. Našli si ctiivější místo člověka, nejoctivější místo vojáka: čest. Tento obdivuhodný muž má jelnu vlastnost: neumí mlčet, děje-li se bezpráví jemu samému.

Za neukázněné postavení k Němcům proseděl major Šoffr v mnoha táborech a věznicích. Tam se hrbil, aby aspoň trochu utekl karabáci, schovával, aby se přes něho nepřevalil nacismus, tam odolával a současně mohutněl a rostl. Jenže lidské nervy na tento německý koncentrační růst dost často nestačí: člověk se láme nebo přeroste ty ostatní. Němci mu nemohli sáhnout na čest. Vlastní národ v davové psychosé, vyvolané uměle politicko-stranicky, Šoffra zbavil této opory; cti. To ovšem nic neznamená, u slušných lidí bude Šoffr Šoffrem.

Proč se zabývám tedy případem majora Šoffra? Z jedno-duchého důvodu. Snad proto, že jde také o člověka majora Šoffra, potom jde o českého vlastence majora Šoffra, jde o universitního docenta branné výchovy, jde o význačného odbojového pracovníka. A vůbec, kdyby ani o nic víc nešlo, než o princip.

Byl jsem jediným novinářem, který seděl na první a poslední přednášce majora Šoffra v Brně 5. února 1945. Vyjma redaktora brněnské Rovnosti (KSC), jehož okřídlený referát vyřídil člověka, vojáka, hrdinu a bratra — majora Šoffra. Neshledal jsem žádnou závalu ve slovech majora Šoffra. Konečně svěděl jsem o tom u tajupného referenta SNB, který nic nechtěl slyšet o mém soudu o přednášce majora Šoffra, zato se ponuře usmíval a prohlásoval, že »text sice vidělo ministerstvo národní obrany«, ale kdo ví, jaký to byl text. Zde tedy major Šoffr dostal také další tvárnost — podvodníka, který MNO pošle jiný text, dá si ho rafinovaně schválit a potom za bouřlivého potlesku 2000 vysokoškoláků, jednoho generála, několika zástupců úřadů, jako jsou ZNV a ÚNV, přednese něco docela jiného. A dokonce, tento reakčník a podvodník, na jehož »činnost v koncentráku se ještě podíváme«, si dovolí společnost lidskou přirovnat k »atomu, v němž elektrony proudí kolem jádra, kolem intelektu«.

Zkrátka: tleskali všichni. Vysokoškoláci — zřejmě v předstávě toho, že jsou vyvoleni státi se — budou-li skládat dobře kolokvia a neseberou-li jim stipendium — také takovými jádry a dají kolem sebe kroužit neintelektuálním elektronům. Tleskal také přítomný generál v plném vědomí, že jeho generálská hodnost zakládá skutkovou podstatu »atomového jádra«, zástupci národních výborů rovněž tleskali ze stejných důvodů. A konečně, neironisují: je to tak správné a přirozené, shoduje se to s voláním po odbornících, protože kdyby oni netvořili jádro našeho plánování, mohly by se elektrony politických stran stavět třeba na hlavu a dvouletka by nebyla. Je to tak v životě, ve státi a všude.

Za tuto reakční pravdu byl major Šoffr odsouzen. Potom už nepřednášel. Ne, že bych neznal pozadí i dál. Mohl bych popisovat, jak vojenský tiskový referát podal skreslenou zprávu — nebo, pardon, aspoň ne úplnou zprávu — a jak i na tomto referátu se kdosi (posloužit jménem?) ozval, že taková ta přednáška nebyla. Majora Šoffra — nepohodlného svědka skutečné pravdy o odboji — se tu někdo potřeboval zbavit (je libo jmenovat?). Mohl bych také vyprávět, že považují za sprosté, jestliže před sálem naplněným vysokoškoláky přečte někdo oficiální dopis, že major Šoffr nemůže přednášet, protože onemocněl, ale ve skutečnosti majora Šoffra ani nenapadlo onemocnět. Potom z toho byla demonstrace studentů, padlo několik facek. Bože, vždyť tomuto světu nejdě o nic, než o pravdu. Je-li major Šoffr hříšník, před soud s ním a potrestat. Na to máme dostatek nezávislých soudců, kteří by potrestali i proti některým obhájcům majora Šoffra.

Abyste povídání bylo úplně. Snad trochu indiskretní, není-liž pravda, ale pravda bývá někdy indiskretní, že se až divíme. Navštívil jsem také Svaz vysokoškolského studentstva v Brně. Na první schůzi, která se konala po brněnských demonstracích, po práních s dělníky (krásně působivé bylo, jak tátové mlátili své syny a své spolupracovníky z továren po celých šest okupačních roků a provolávali hesla proti Francovu Španělsku a tak). Na této schůzi jsem docela jasně vypátral — od té doby se už, chvála Bohu, ve studentských organizacích mnoho změnilo, — že nacismus naplnil mladou generaci strachem. Tož se o demonstraci ustrašeně řeklo: »Bylo to neuvážené...«

Kdosi prohodil, »co« bylo neuvážené? Nicméně nebylo pro tazatele odpovědi. Jednalo se o jakési resoluci. Prý by se měla vydat, že studentstvo nesouhlasí s demonstracemi. I tu se ozvaly jakési pochybovačné hlasy, že by snad takový postup nebyl správný. Autor byl naštěstí také vyzván, aby informoval shromáždění, reprezentující tehdy studentstvo. Dost dobře však nemohl informovat, protože jeho referát nebyl dokončen pro jiné naléhavější — patrně — záležitosti. Jaký má kdo dojem mezi lidmi, z nichž každý cítí, že se stala křivda, a nedovede to nějak vyjádřit.

Byla však jedna doba, kdy i slušní lidé o majoru Šoffrovi zapoehyboval. Ale jen na krátkou chvíli, a kdyby se to stalo dnes, kdy už takových událostí máme za sebou celou řadu, nenapadlo by nikoho pochybovat o majoru Šoffrovi. Ten případ se spoluprací s Němci. To se totiž vynořilo po »informované« zprávě našeho informačního ministerstva. Major Šoffr pracoval v Doře (a najmě v Doře) vlastně pro Němce, důkazy o tom se prý už objevily v bytostech docela živoucích. A oficiální zpráva vyjde... Od té doby však nevyšla a slušní lidé čekají.

Na jiném místě jsem už psal, jak se nás všech bolestivě dotýká mlčení těch všech institucí a organizací SOPV, SNR, Obce legionářské, armády, třeba i Svazu vrcholné organizace, které buď pasivně nebo aktivně, morálně či jinak bojujové právě proti nacismu: jako režimu vykořisťujícímu člověka i z lidské stránky.

Případ majora Šoffra se neskončí, dokud se všechny instituce a všechny osoby, které v domě nespravedlivě Šoffra napadly, při nejmenším veřejně neomluví.

Major Šoffr sám sepsal své zážitky v osvozené vlti. Ne, není třeba se obávat, že je bude publikovat. Jinak však ujišťuji, že jsou to zážitky jedinečné a zápisky by byly možná jednou z nejčtenějších knih. Všechny ty protokoly a usvědčující doklady, tak znehodnocující vůbec lidskost a člověka, tak ohromující...

Může-li řadový občan volat po nápravě? Nebudu předvídat. Tento případ není ještě jasný; aby byl dostatečně jasný, bude nutno n a r o d u se odpovídat z těchto prostých otázek — přes odpor lidí nemilujících očíslování, je to přece jen přehlednější:

1. Kdo (osobně) vydal nějaké nařízení, že major Šoffr

nesměl přednášet po 6. únoru 1945? Podle kterého zákona, podle jakého práva?

2. Proč nevyšla slíbená úřední zpráva?

3. Jestliže je major Šoffr opravdu špatným člověkem, proč se ještě může pohybovat na svobodě, a není-li, je-li tedy obdivuhodným mužem, který přežil koncentrák německý a po něm československý, proč nedostal major Šoffr veřejnou satisfakci za nepravdy šířené o něm tendenčně tiskem, rozhlasem i řečníky?

4. Jak byli potrestáni původci akce proti majoru Šoffrovi?

5. Jak je možné, že se svého člena nezastal SOPV, SNR a vůbec ani ministerstvo národní obrany?

Jiří Nehněvajs a

Jak se to dělá

Někdo si vzpomene, že by se měla udělat nějaká oslava, sjezd, výstava, nějaký podnik významu celostátního, celonárodního (hezká slova, jen což!). Svůj nápad oznámí ministerstvu informací, a tam již dychtivě čekají, aby jej provedli. Udělá se komise, do které se pozvou zástupci ministerstev, zemského úřadu, hlavního města Prahy, zájmových korporací a různých institucí, které by mohly být dotčeny připravovanou akcí. Komise se sejde dopoledne a několik desítek lidí konferuje několik hodin. V jedné schůzi se nic neudělá, svolá se druhá, třetí, čtvrtá, zvolí se několik podkomisí a okruh zasedatelů se utěšeně rozrůstá. Nakonec je podnik připraven, uskuteční se, organizace neklape, tu a tam se na něco zapomene, jsou z toho trpkosti. Mávne se rukou, ať to dopadne jak dopadne. Hlavně, když se zase může připravovat nějaká celostátní a celonárodní akce.

Na sezeních komisí a podkomisí se zúčastní státní úředníci. Ve svých úředních hodinách. Čeká na ně práce, čekají na ně návštěvníci. Ale práce podlé, návštěvníci také. Stovky hodin se ztráti schůzováním, další stovky čekáním. Spisy se nevyřizují, i když na ně čeká několik set dalších pracovníků. Běda, když v takovém shromáždění vyslovíte nějaké námítky, na př. že je těch oslav a podniků již trochu mnoho. Nakonec se tam ozvou slova „hanba“, „nevědek“, „malé pochopení“, „my to u nás vyřídíme, jak se k nám Praha chová“. Slova o státním a národním zájmu, o výchově, o vděčnosti, o povinnostech létají ve shromáždění. Praha dodá autobusy, benzín se uvolní, jídlo bude, pan prezident přijme hold (budeme musít asi přijmout zákon na ochranu zdraví prezidenta republiky a členů vlády), doprava na ulicích se zastaví, poněvadž průvod musí projít historickou cestou po Praze.

Kdysi v doběch první republiky se také sjezdovalo. To si nějaká korporace připravila sjezdový výbor, který v době po práci připravil vše, nikoho neobtěžoval, na nikom nic nechtěl. Obětaví jedinci s organizačním talentem se dali do práce a sjezd měl pěkný průběh. Nejvýše se požádalo policii ředitelství, aby povolilo průvod po Praze. Nyní do porad na ministerstvu informací přijde zástupce ministerstva vnitra. Šlo-li o velkou korporaci, napsala se žádost ministerstvu pošt, aby povolilo slavnostní razítko. Nyní se do porady ministerstva informací dostaví dva úředníci ministerstva pošt. Ztratí se při tom pěkná řádka pracovních hodin, neboť všechny porady se u nás nyní konají jen v úředních hodinách.

Jinak se to dělalo za první republiky. A šlo to. Sokolové nám r. 1920, 1926, 1932 a 1938 ukázali, jak se to dělá. A jak jejich organizace při sletech klapala. Ještě štěstí, že si na XL. slet nepozval ministerstvo informací a že si vše dělají sami. To by bylo tisíců zmařených pracovních hodin, to by bylo schůzí a řečí.

Ministerstvo informací svým jménem se má starat o informace. Co však má co dělat informace na př. s pořádáním Týdne dětské radosti? Což máme málo korporací, které se starají o dítě? Jak dopadal Týden dětské radosti před rokem na př. v Praze? Kdo se to podílel na radosti dětí? Jak dopadlo vyučování všech těchto podniků? Ještě letos v zimě to muselo spravovat několik úředníků, aby se daly dohromady finanční bilance celého podniku.

Mnoho a mnoho korporací užilo služeb našeho ministerstva informací. Ale čekají ještě rybáři, šachisté, komičci, hodinaři, zahradníci, meteorologové, pokryvači, ještě neměl sjezd sekretéři šéfové, podúředníci, dozorcí vězňů, nesešli se ještě majitelé kuřích ok, majitelé domů, nájemníci, staří mládenčí, divočí trampové, nemluvuata. Ale mají právo se sejít, proto nechť navštíví naše ministerstvo informací, tam se

informují, dostane se jím nejen informací, ale též velké ochoty, svolají se komise, zřídí podkomise a zas několik desítek pracovních hodin se proschůzují. Neboť dvouletý plán se musí podařit. I vzdor těm, kdož tomu brání pořádáním zbytečných podniků. jpb

Když dělají dva totéž — není to totéž

Každý státní úředník i zřízenec, rovněž i úředníci a dělníci soukromých podniků, ukládají si po dobu své aktivity, ve formě srážek z platů a září, určitou částku do pensijního fondu, kterou mu potom stát nebo jiná instituce vyplácí v době jeho pensionování. Tento peníz zajišťuje každému z těchto lidí životní klid v době stáří.

Lidé svobodných povolání a jejich vdovy nemají podobného zřízení a proto musí pamatovat na stáří tím, že spoří a ukládají korunku ke korunce, až nastřádají menší kapitál, který je ve stáří chrání před bídou a nouzí. Je to tedy v zásadě totéž, co dělají státní i soukromí zaměstnanci, jenomže těm vyplácí jejich úspory stát, kdežto lidé svobodných povolání si tyto úspory — až do roku 1946 — vybírali z ústavů, kde měli peníze uloženy. Přišel však zákon, že všechny peněžní vklady podléhají státní kontrole, a chce-li někdo vyzvednout si své peníze, musí žádati Národní banku o povolení. Potud je vše v pořádku — ale má to své čertovo kopytko. Příklad-li do Národní banky starý, nemocný člověk z řad svobodných povolání a žádá malou výpomoc ze svých peněz, je referentem odmrštěn s poukazem, že se o něho mohou postaratí příbuzní, kteří vydělávají! To je nespravedlnost, která volá po nápravě. Jak k tomu takový člověk přijde, aby mu byla zadržována jeho „pense“ proto, že ministerstvo financí vydalo chybné instrukce, nebo že referent instrukcím neporozuměl? Nedivil bych se, kdyby, při této praxi, přišlo jednou nařízení, že všechny pense se zastavují a povoluje se jen 1400 Kčs na měsíc a osobu. Bylo by to totéž, co se děje s „pensem“ lidí svobodných povolání. A. R.

Soutěžím se nedaří

V poměrně krátké době byly vyhlášeny výsledky několika soutěží. Dvě soutěže hledaly rukopisy dobrých českých knih. Rozhlas hledal rozhlasové hry a hodně si od této soutěže sliboval. Nevydařila se soutěž na filmovou veseloheru. Také soutěž na novou budovu Národního shromáždění nepřinesla konečného rozhodnutí, ačkoli na cenách bylo rozděleno přes dva miliony Kčs. Bylo dokonce uvedeno, že první cena by patřila arch. Zítkovci, staviteli Rudolfina, kam by se — podle některých — mělo Národní shromáždění vrátit z budovy bursy, kde se mu nelíbí.

Několik soutěží z různých oborů, a přece končí stejně: zklamáním těch, kteří je vypisovali i těch, kteří čekali na jejich výsledky. Při tom příčiny těchto nezdarů nelze hledat v soutěžích samých, v způsobu jejich vypsání a rozepsání; také slíbené ceny a odměny byly velmi slušné. Bylo by nesprávné z neúspěchu několika soutěží lámat hůl nad ostatními a přistíhat. Nevydařilo-li se několik soutěží, není to důvod proti dalším a novým.

Hlavní důvod neúspěchu těchto soutěží nutno hledat v tom, že nepřišli ti, kteří byli hledáni a žádáni, vyzýváni a očekáváni. Je vidět, že slib slušné odměny a vyhlídka na velmi slušný úspěch nestačí samy o sobě na přivlání dobrého díla. To vzniká jen z hloubky duše a schopnosti umělce. Je možno a nutno se starat o hmotné předpoklady jeho práce. Je nutno se postarat o to, aby za poctivou práci dostal poctivou odměnu. Při všem tom má však vznik uměleckého díla svoji vnitřní, stěží poznatelnou zákonitost; snad někteří budou potřebovat ještě nějaký čas klidu, aby vše to, co prožili v posledních letech, spojili v hotové, živé dílo; jiní říkají, že není dosti odstupu, že není dosti klidu k práci atd. Je vidět, že konec konců vše záleží na lidech, osobnostech; buď jsou nebo nejsou, buď přijdou nebo nepřijdou. Je možno je v jejich dílech podporovat; je dobře jejich dílo dobře odměňovat, ale nakonec vše záleží na velikosti umělce. Ta má svoje podmínky vzniku, zrání, na něž nelze působit venci, soutěžemi. V. G.

Moderní žena, co teď?

Zlomili jste na papíře poddanství žen. Dali jste ženě školy, zájem o kulturu, učinili jste ji rovnou muži, vzděláním i formálními právy a může jste navykli žádat na svých ženách, aby jim duševně vystačily, aby jim byly nejen životními družkami, ale i duševními kamarádky a plnoprávnými

partnery i v kulturním životě. To všechno jste ženám dali, ale teď právem i na ženách školsky vzdělaných a do duševního života zapojených chcete, aby vedly vaše domácnosti, aby na svět přiváděly a vychovávaly vaše děti a aby se po všech stránkách o ně i o vás staraly. A při tom počet pomocnic v domácnosti se zmenšil na minimum a nesmírné pro rodinu normálních smrtelníků zdražil. Jak má žena jít s vámi do divadla nebo do koncertu, máte-li doma malé dítě — jak to zafidit, aby neztratila kontakt s duševním světem, který nebyl už pro ni zábavou nebo společenským úvazkem, nýbrž potřebou srdce? V Americe, která je velmi praktická a kde si ze všech situací dovedou pomoci, stalo se zvykem, že studentky, které si chtějí přivydělat, za úplatu zůstanou vám doma u dítěte a postarají se o ně, než se vrátíte. Říká se tomu „baby sitting“ a je to velmi rozumné zařízení — studentky vysokoškolačky vydělávají si v Americe velice často a nejen že si vydělávají, získávají samy pro sebe ještě i tím, že se naučí dítěti rozumět a s děckem zacházet. I u nás mělo by se něco podobného organisovat — a stejně měla by se organisovat i výpomoc na těžší domácí práce nebo výpomoc pomocných sil pro rodiny, kde se rozstala paní domu a podobně. Nový život hledá nové formy. Nedá se ovšem přenést všechno z Ameriky či odjinud. Vše, co přejímáme odjinud, musíme přizpůsobovat našim poměrům — ale musíme zkrátka celý náš život měnit a modernisovat a nesmíme na našich ženách žádat, aby se staly otrokyněmi své domácnosti, jako tomu kdysi bývalo. Bez trochy vynalézavosti a bez organisované svépomoci to ovšem asi nepůjde. Jiří Zhor

Sedmý den odpočines

Anglický socialistický týdeník uvedl mezi příčinami nesnázi anglické vlády také jednu právě tak prostou jako důležitou: vyčerpanost ministrů, únava, přepracovanost. Tak, jak je to v Anglii, je to i jinde. Se všech stran čteme o pětiletých, tříletých, dvouletých, a řícnem, plánovaném hospodářství. Bylo by dobře, kdyby se počalo uvažovat o tom, aby trochu plánovitosti, rozumného hospodaření proniklo i do politického života, zejména tam, kde jde o duševní práci. Chceme rozumně a účelně hospodřit se železem a kilowaty, s obilím a cementem, s vývozem a dovozem, s bytovými jednotkami a papírem; je potřebí také rozumně a účelně hospodřit s lidskými silami v politickém životě. Nahoře i dole. Není dobře nakládat na lidi více veřejné práce, než na kolik stačí, nemají-li se stát otřelým kolečkem ústrojí, nemají-li přestat být lidmi, kteří mají rodiny, kteří si chtějí něco přečíst a někdy jít na procházku. A totéž právo nutno uplatňovat i pro ty nahoře i když jejich postavy se lesknou funkcemi, až jim to mnozí závidí.

I títo lidé jsou jen lidmi. I pro ně má den jen čtyřadvacet hodin; i oni mají jen jedny nervy. I jim, kteří jsou v jednom kole, hrozí ústrnutí. I těmto lidem v ustavičném pohybu hrozí ořeví. Ale není vyhnouti. Organisace žádají na schůzi ministra nebo alespoň poslance. A tak se na nedělním programu těchto lidí octnou tři schůze. Dopoledne, odpoledne a večer — mezitím porady, vysvětlování, vzpomínání, žádosti, připomínky. Je potřebí, abychom si uvědomili, že politik může udělat pro věc také mnoho tím, když v neděli nebude mít tři schůze, ale když se v neděli dobře vyspí, v klidu posnádá, když si pohraje se dětmi a odpočde si někam vyjde.

Národní fronta se dohodla, že si nebude přenláčet na 1. máje kulálky. Rozumná dohoda. Ale ještě rozumnější by bylo, kdyby Národní fronta se nějak dohodla, jak rozumně hospodřit s lidskými silami v politickém životě. Tak, aby lidem zbylo trochu na soukromý život. Na obyčejný lidský život, neboť ten je konec konců východiskem ke všemu. Je potřebí nějakého plánu, aby političtí lidé nebyli zapraženi do politického ústrojí tak dlouho, až kolečko bude tak otřelé, že bude vynechávat.

Je to tím důležitější, že druhá světová válka v nikom neposílila klid, že všude stupňovala nervositu, všude vyčerpávala. V jedné anglické debatě bylo nedávno uvedeno, že základním znakem dnešní doby je obecná podrážděnost, precitlivělost.

Bylo by dobře, kdyby všechny politické strany uvažovaly o nějaké rozumné životosprávě, o tom, aby vše to, co od svých lidí dole i nahoře žádají, bylo v mezích lidských možností a sil. Jistě bude vážen ten, kdo dává, co je nad jeho síly. Střízlivý lékař bude mít však názor jiný. V. G.

politika

Dr Jaroslav Morávek

Okupace Československa
a mezinárodní právo

Úvodem chci i já, stejně jak to učinil univ. doc. Dr Ed. Táborský, vyslovit díky redakci tohoto časopisu, že předložila právnické i neprávnické veřejnosti k diskusi tento nad jiné důležitý problém, jednak Dr Jaroslavu Drábkovi, že tuto diskusi zahájil. Musím rovněž vyslovit politování nad tím, že Dr Drábek problém okupace Československa v druhé světové válce podložil příliš účelově a tím svoji celkem správnou argumentaci oslabil.

Dr Drábek vychází ze správného předpokladu, že válka Německa proti Československu a její příprava byla podle rozsudku Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku mezinárodním zločinem, že jednotlivým fázím a jednotlivým aktům, které tvoří skutkovou podstatu tohoto zločinu, nelze přiznati charakter nějakých právních skutečností a že mezinárodní zločin nemůže propůjčovati jeho pachateli žádných práv. Tuto myšlenku však dále nerozvádí ani necituje, resp. nepodrobuje kritice celý norimberský rozsudek. Domnívám se, že hlavní chyby se však dopouští tím, že ne zcela správně kladé otázku pro tento problém zásadní, totiž otázku, zda pro okupaci Československa v r. 1938—1945 možno použítí předpisů Haagských konvencí či nikoliv, a v důsledku nesprávně položené otázky nemůže dojít ani správné odpovědi na ni. Článek Dra Drábka — a také článek doc. Dra Táborského — obsahuje podle mého názoru ještě některé jiné nepřesnosti, které se pokusím uvést na pravou míru, zachovávaje při tom pokud možno stručnost a popularnost.

Pro neprávnickou veřejnost, která vůbec, a pro právnickou veřejnost, která z převážné většiny, bohužel, dosud nezná znění a dosah norimberského rozsudku, je nutno konstatovati toto: Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku nechal za podklad svého rozsudku proti hlavním válečným zločincům (Göringovi, Ribbentropovi a spol.), mezinárodní smlouvy z doby po započetí druhé světové války, ale mezinárodně-právní normy, platné již dříve, a to zejména Ženevský protokol z r. 1924, Deklaraci Společnosti národů z r. 1927 a Pakt Briand—Kelloggův z r. 1928. Norimberský tribunál uznal právem, že podle těchto mezinárodně-právních předpisů byla válka, Německem vedená — a také její příprava — mezinárodním zločinem. Nejde tedy o nějaké zpětné působení mezinárodně-právních (trestních) norem nebo o nějakou »revoluci« v mezinárodním právu, jak se mnozí domnívají, ale jen o nový výklad starých norem nebo přesněji o použití norem dosud ještě neaplikovaných.

Pokud jde o Československo, vzal Mezinárodní vojenský tribunál za prokázáno, že Německo se rozhodlo k zločinné válce proti Československu definitivně a nejpozději na konferenci nacistických pohlavárů, konané dne 5. XI. 1937, a že od tohoto dne zločinnou válku proti Československu skutečně připravovalo; mezinárodním zločinem je nejen vedení útočné a mezinárodní smlouvy porušující války, ale i její příprava — přípravu zločinné války proti Československu provádělo Německo nejméně ode dne 7. XI. 1937 a všechny akty Německa (a těch států, které se jednání Německa zúčastnily, t. j. Maďarska, Itálie a Polska) proti Československu, provedené po dni 5. XI. 1937, nutno kvalifikovati jako přípravu neb provádění zločinné války (spolupachatelství neb účastenství na tomto zločinu). Při tom je zcela nerozhodné, jaký postoj při tom zachovaly jiné státy (V. Británie a Francie v Mnichově) a Československo samo (zda vyhlásilo Německu válku a kdy).

Téměř všechny úvahy o okupaci Československa a o druhé světové válce vůbec nedbají jedné věci nejjzákladnější důležitosti, a to zdánlivé totožnosti (podobnosti), ve skutečnosti však nesprávného směšování dvou pojmů: pojmu války připuštěné mezinárodním právem a války, která je

mezinárodním zločinem. Toto směšování obou pojmů a označování dvou různých jednání stejným termínem »válka«, které je způsobeno tím, že starší normy mezinárodní i vnitrostátní se výslovně nepřizpůsobily novým mezinárodně-právním předpisům, t. j. předpisům, normujícím určitý druh války jako mezinárodní zločin (srov. i naši ústavní listinu, ač tato již určitý náběh na toto rozlišování obsahuje), má za následek matení myslí a činění nesprávných závěrů. Toto ničím neodůvodněné směšování dvou různých pojmů nemůže ovšem míti vlivu na úsudek, že práva, propůjčená mezinárodním právem válčícím státům, se nevztahují na státy, vedoucí zločinnou válku, a že tedy Německo nemělo ani práv, poskytnovaných Haagskými úmluvami okupantovi; k tomuto tvrzení mě vede uvedená již právní zásada, že zločin nikdy nemůže propůjčovati žádných práv tomu, kdo se ho dopouští.

Pro správné rozlišování pojmů »válka připuštěná mezinárodním právem« a »válka zločinná« nutno si uvědomiti, že válka je (byla) svépomocným prostředkem, který byl sice mravně zavrhován, přesto však dlouhou dobu mezinárodním právem připuštěn. První zákonodárné pokusy o odstranění války se musely omezit jen na její usměrnění a zlidštění, na vytyčení mezi, které stát, vedoucí válku, nesmí překročit. Tyto snahy došly výrazu v Haagských konvencích z r. 1899 a r. 1907 o zákonech a obyčejích války pozemní. Mezinárodní společenství učinilo po prvé světové válce další krok kupředu a již v uvedeném ženevském protokolu z r. 1924, v Deklaraci Společnosti národů z r. 1927 a v Paktu Briand—Kelloggově z r. 1928 byl určitý druh války — válka útočná a válka porušující mezinárodní smlouvy — právně zakázán a prohlášen za mezinárodní zločin. Ani jedna z těchto mezinárodních právních norem se nezmiňuje o Haagských konvencích a neřeší vzájemný poměr obou těchto normových souborů. Proto se stala nyní spornou otázka, v jakém poměru jsou předpisy později vydaných mezinárodních předpisů (zejména Paktu Briand—Kellogova) k normám Haagských konvencí. Abychom tuto otázku mohli rozřešiti, musíme vzít v úvahu dvě obecné právní zásady, které musí platit i v mezinárodním právu: Jedna je vyjádřena řeholně »leges posteriores ad priores trahuntur«, je to zásada, že pozdější právní normy dávají starším nový obsah, novou náplň, čili že starší právní normy nutno vykládat v souladu s normami pozdějšími. Druhá zásada, kterou správně vystihl Dr J. Drábek, je zásada, že zločin nemůže propůjčovati jeho pachateli žádných práv. Ve smyslu těchto dvou právních zásad nemůžeme přijímati, že normy mezinárodního práva — Haagských konvencí o zákonech a obyčejích války pozemní z r. 1899 a 1907, pokud propůjčují nějaká práva válečnému okupantovi, nelze vztahovati na ten stát, který vede zločinnou válku. Jakýkoli jiný výklad odporoval by všem právním zásadám a byl by nejhorším výsměchem samému základu práva a jeho popření. S tímto právním názorem nemůže být v rozporu tvrzení, že přesto ustanovení Haagských konvencí jsou použitelná i na jednání státu, vedoucího zločinnou válku (jeho představitelů a příslušníků) pokud, pokud tyto konvence určitá jednání zakazují a je prohlášují za mezinárodní zločin, čili jinými slovy, pokud trestají »okupanta« za porušení předpisů, vydaných k omezení a zlidštění války. Při opačném výkladu — kdybychom tu v tomto směru privilegium proti okupantovi, který vede válku, připuštěnou mezinárodním právem. Poměr mezinárodně-právních norem, stanovících zločinnost určitých jednání státu, vedoucího zločinnou válku (státu »okupantského«) na území státu napadeného, je asi obdobný na př. poměru vnitrostátní normy, stanovící trestnost únosu a trestnost vraždy (osoba A unese osobu B, pohlavně ji zneužije a pak zavraždí). V trestním právu vnitrostátním nikdy se nevyskytl názor, že by vražda byla beztrestná proto, že bylo umožněna únosem (že únos byl příčinou vraždy). Je opravdu s podivem, že to, co ve vnitrostátním trestním právu je naprosto samozřejmé, působí v mezinárodním právu takové nespásné a takovou různost názorovou.

Zločinná válka nemůže tedy pro jejího pachatele zakládati žádných práv, ale také jednání určitého státu, kvalifikované jako zločinná válka, nemůže být příčinou, že by jednání jednoho státu proti druhému, které podle ustano-

národní hospodář

Karel Moudrý

Ve stínu lípy

I.

Osidlovací úkoly, s nimiž je spojena úprava konfiskovaného majetku, přinesly vedle hospodářských, především právní problémy. Jakkmile jsem opustil právo revoluce, jež pod neobjektivnějšími hesly hová neobjektivnějšími zájmům a zálibám, objevila se potřeba vytvořit zvláštní právo (právníci říkají *ius speciale*), které by mohlo být nazváno právem osidlovacím.

Tu narážíme hned na prvotní a nejobtížnější úkol: jak lidové správě tlumočit srozumitelně zásady nového práva, jež se tvoří současně s neodkladnými úkoly osidlovacími i vysidlovacími. Bylo od počátku jasné to, co je častým jevem nejen v osidlovací politice, ale v nejširší demokratické politice vůbec, že správa veřejná, ať již je řízena jakoukoli ideologií, potřebuje určitou míru theoretické znalosti a schopnosti.

Konflikt mezi jistou dávkou odbornosti a praktickými úkoly projevuje se v denním životě lidové správy, ale objevuje se také v našem tisku tam, kde bychom jej nejméně čekali. Doklad nám podal článek p. F. Valenty v čísle Dnešek a ze 17. dubna t. r.

Důležitost úkolů, vystihujících se v politice osidlovací, dovoli, abych aspoň v hlavních rysech, tak říkajíc uhlém, načrtl několik kontur, které obsáhnou nejhlavnější úkoly současné politiky osidlovací.

Když jsme v souvislosti s osidlovacími úkoly začínali upravovat hospodářskou stránku činnosti osidlovací, stáli jsme před mnohonásobnými a složitými úkoly. V první řadě bylo třeba rozhodnout, jak naložíme s konfiskáty movitými. Otázka byla prakticky položena tak: Máme uznat výsledek revoluce, schválit vše, jak si to »lid« upravil svémocným rozhodnutím? Máme projeviti dodatečně souhlas a vtělit jej do právní normy, aby v první řadě předměty movité, ať jakéhokoliv druhu, byly ponechány v držbě po případě ve vlastnictví těch, kteří se jich zmocnili právem revoluce, anebo je třeba je zjistit, zajistit a odvést jejich výnos účelům vázaným, tak jak to dekr. č. 108 vyžaduje v § 14?

Tato otázka nemohla být posuzována jen s hlediska jednostranně hospodářského. Šlo o mnohem více. O to, dáme-li právním rozhodnutím podporu — řekněme to otevřeně a neprávnický — pudům zlodějským.

Rozhodnutí nemohlo dopadnout jinak, než jak dopadlo, tím spíše, když později zákon č. 134/46 (§§ 5 a 80), určil, že výnos konfiskátů má býti odveden měnovému fondu a má tak sloužiti zabezpečení a upevnění měny.

V souvislosti s těmito úkoly vytvořena byla soustava vyhlásek, jak má býti naloženo s movitými předměty hmotnými. Vyhláška 1213, první v řadě, upravovala prodej předmětů denní potřeby ze skladišť národních výrožů. Vyhláška 2141 určuje, jak se má postupovat při prodeji movitých věcí hmotných, které jsou v držbě osob fyzických i právnických. Jedná se hlavně o soubory nábytkové. Vyhláška 2142 vztahuje se na předměty z prodeje dříve vyňaté tam, kde se jedná o podstaty zvláště hodnotné. Vyhláška 1929 konečně upravuje zhodnocení předmětů, jež nebyly dříve zpeněženy.

Vyhlášky tyto jsou výsledkem právnického důvtipu a systematického myšlení, ale nelze zamlčet, že v té době, kdy začíná jejich účinnost, mnohé z těch kusů, které mají zmíněné vyhlášky podchytit, změnily již několikrát držitele. To pozorujeme u osob fyzických všech vrstev, nevyjímaje vysoké příčky společnostního žebříku. Mnohé z předmětů vyňatých, vyňaty byly z dosahu fondu a přestěhovaly se na vozích nákladních i v autech osobních, také v jednoduchých příručích zavazadlech, do krytů, jež nebylo třeba protileticky zajišťovat.

vení Haagských konvencí zakládá mezinárodní zločin, bylo beztrestné. Podle toho, co uvedeno, otázka, položena Dr. J. Drábkem, zda pro obsazení Československa v r. 1938—1945 možno použití Haagských konvencí, nemůže tedy býti jednoznačně zodpověděna — proto, že nebyla správně položena. V důsledku ustanovení Paktu Briant—Kellogova nutno nyní Haagské konvence vykládati takto: Haagské konvence neposkytují zločinnému okupantovi žádných práv, tento »okupant« může však býti stíhán pro porušení ustanovení Haagských konvencí, vydaných k omezení a zlidštění války. »Okupace« Československa Německem nebyla okupací podle mezinárodního práva (potud, že mezinárodní právo nepropůjčilo Německu žádných práv). Němci byli u nás vetřelci, proti kterým mohl a z národní povinnosti měl každý vystoupiti, odboj nebyl ilegální, ale zcela oprávněný, retribuční zákon je správný (pokud ovšem nevybočuje z mezí Paktu Briand—Kellogova a z trestních ustanovení Haagských konvencí a pokud neporušuje zásadu *nullum crimen sine lege praevia*), a pod. Užíváme-li přesto výrazu »okupace« a »okupant« (srov. ustanovení retr. zák.) i ve vztahu k Němcům, jde o pojmovou (výrazovou) nepřesnost.

Domnívám se, že ze stejného právního názoru vychází i čl. 6 lit. a) a b) Statutu Mezinárodního vojenského tribunálu, který (předcházaje snad samotný norimberský rozsudek) stanoví na základě již uvedených norem v lit. a) trestnost přípravy a vedení zločinné války a v lit. b) trestnost jednání, porušujících Haagské konvence (zločinnost jednání, trestných již podle těchto konvencí).

Pokud jde o samotný norimberský rozsudek, nespátřuji — jak činí Dr. Drábek — nějaký rozpor mezi všeobecnou jeho částí a partií, v které se rozebírá činnost von Neurathova. Jádrem problému domnívám se spatřovati — na rozdíl od Dr. Drábka — v citovaných již ustanoveních Statutu a ve všeobecné části rozsudku, i když jsem nucen přiznat, že sám norimberský rozsudek se řešení tohoto — podle mně zcela samozřejmého — problému zbytečně a snad příliš úzkostlivě vyhnul tímto obratem:

»Nebylo nutno zkoumati, zda oprávněnost these, že práva, plynoucí z vojenské okupace, jsou dána také tehdy, když vojenská okupace je výsledkem útočné války. Stačí zdůrazniti, že účinky okupace jsou vyloučeny potud, pokud jde o území okupované po l. IX. 1939. Pokud jde o Čechy a Moravu, stačí zdůrazniti, že tato území nebyla nikdy »přípojena (anektována), k Německé říši, ale že byla podrobena pouhému (rezimu) Protektorátu.«

Toto jistě šalamounské řešení naprosto nevylučuje moji uvedenou these a domnívám se, že ani část norimberského rozsudku o Neurathovi (citovaná Dr. Drábkem) tuto thesei nevylučuje, neboť je ve shodě s jednou částí mé argumentace, že totiž i pachatel zločinné války je vázán argumeny Haagských konvencí, a druhou část má argumentace nevyrací. Pokud jde o pasus rozsudku Mezinárodního vojenského tribunálu o Neurathovi, stačili norimberskému tribunálu pro odsouzení Neuratha činy, zakázané Haagskými konvencemi, a ani v tomto směru nechtěl a nepotřeboval se pouštět do řešení otázky, zda okupace Československa Německem byla okupací podle mezinárodního práva.

Tedy: Haagské konvence platí i nadále, bez omezení jsou aplikovatelné jejich předpisy o trestnosti určitých jednání — předpisy, vydané k zlidštění a zmírnění války, na protě tomu však stát, vedoucí zločinnou válku, nemůže se dovolávat těch ustanovení Haagských konvencí, která válečnému okupantovi propůjčují určitá práva; okupace Československa nebyla okupací podle mezinárodního práva.

K článku unív. doc. Dr. Ed. Táborského nutno uvést toto: Pojmenování obsazení Československa Německem »anexií« místo »okupací« nemůže vésti k nějakým kladným výsledkům, paci nebo zda se může dovolávat norem o debeatu. — Popokud neřešíme otázku, zda stát, vedoucí zločinnou válku, mohl nabýt určitých práv, zda měl právo k anexií nebo okupaci nebo zda se může dovolávat norem a debeatu. — Podle toho, co uvedeno, nelze také mluvíti o chaosu v mezinárodním právu, jak činí Táborský. Jde o prostou aplikaci (výklad) norem pozdějších na normy starší ve smyslu řehole »leges posteriores ad priores trahuntur«.

Na štěstí máme po ruce soupis a dosti možností i dosti času, abychom postupně věci nepřiznané našli a odvedli účelu, zákonem určenému.

Významnou skupinu v konfiskovaném majetku hmotném tvoří motorová vozidla, které vyhláška 1934 převádí do vlastnictví. Tato vyhláška vyžadovala nejvíce péče a právnícké prozíravosti, neboť naráží na sféru práva občanského i trestního. Hlavním měřítkem pro přidělení motorového vozidla byl určen zájem veřejný, který musí prokázat ten, kdo se o vozidlo uchází. Přidělování se provádí v celém rozsahu zemí Českých.

II.

Věci nemovitě představují mnohem rozlehlejší soubor úkolů, jež třeba řešit. V širokých liniích můžeme je rozdělit do několika skupin. Podstaty průmyslové a živnostenské, majetek domovní a zemědělský.

Pokud konfiskovaný majetek nemovitý nebyl zestátněn, má být přidělen. Opuštěna byla v určitém úseku konfiskovacího majetku cesta přidělového řízení, jak ji předepisuje dekr. 108 a zvolena forma přidělu rámcovým plánem ve vyhlášce 1587. Tento způsob je volen, když se jedná o konfiskáty ve prospěch veřejných úkolů nebo pro hospodářskou výstavbu státu. Pod tímto zřetelem jsou v § 2 vyjmenovány skupiny (celkem 6), jimž se budou konfiskáty přidělovat rámcovým plánem. Na místě šestem jmenovány jsou ve zmíněné vyhlášce národní podniky. Žádají celkem asi o 60 procent průmyslových konfiskátů. Mezi oprávněné uchazeče patří také svazky územní samosprávy. Samosprávné svazky se domnívají, že se jim naskytla nyní vhodná příležitost, aby si nahradily újmny, jež jim vznikly znacionalisováním energetických zdrojů, a žádají masově o přiděl konfiskátů všeho druhu.

Agenda, která vznikne prováděním této vyhlášky, bude vyžadovat nejvíce pracovní energie v ústředí i v oblastních úřadovnách.

Výnos z prodeje domovního majetku bude znamenat napříště značnou položku v příjmech fondu. Vyhláška 1214 určuje úplatu za užívání bytů.

Konfiskační dekret zrodil se z nálad spíše než z názorů soustavně a důsledně domyšlených. Je dokladem přechodné doby revoluční. Ukázalo se velmi brzy, že potřebuje změny, má-li hověti praktickým úkolům osidlovacím i má-li vyjíti vstříc cílům hospodářství celého státu. Došlo k jeho novelisaci po dlouhých, měsíce trvajících rozpravách, vedených v radě osidlovacího úřadu a fondu, v ústřední osidlovací komisi, v úřední komisi vlády, v ministerstvu vnitra a v několika schůzích vlády. Tato novela, která je nazývána také malý přidělový zákon, potřebovala ke svému zrození dobu od dubna 1946 do 14. února 1947, kdy byla ÚNS odhlasována.

Třeba zdůraznit, že malý přidělový zákon vztahuje se pouze na rodinné domky a živnosti. Ostatní část konfiskovaného majetku bude podrobena přidělovému řízení podle dekr. 108, nedojde-li i zde k novelisaci.

Slyšíme často výtky, že přidělování konfiskátů do vlastnictví dlouho trvá, že se nepostupuje dost energicky. K tomu třeba připomenout především, že majetek konfiskovaný může být přidělen teprve tehdy, až když je provedena konfiskace. Majetek, označný za konfiskovaný v dekr. č. 108, je konfiskován podle zákona. Ale okresní národní výbory rozhodují deklaratorně o konfiskaci majetkových podstat, jednotlivě určených. Vyvěšují vyhlášky o navrhované konfiskaci přesně určených podstat, a po uplynutí patnáctidenní lhůty vydávají konfiskační výměry.

Konfiskační řízení, které je podmínkou přidělu, je v této době ve stadiu ukončování. Ve vnitrozemí je opožděno více než v pohraničí. Konfiskační řízení skutečně trvá déle, než bylo předpokládáno a plánováno.

Bližší pohled na skutečnost ukáže, že vinu nenese ani fond, ani osidlovací úřad. Lidová správa prostě nemohla včas zdolat úkoly, jež ukládala konfiskace. V da-

ném stavu nezbylo, než aby osidlovací úřad přikročil ku pomoci a převzal prostřednictvím svého aparátu část úkolů administrativních, které patřily lidové správě.

Druhý, neobyčejně významný úkol, který zbývá řešit v souvislosti s úřední činností národních výborů, spočívá v uspořádání hospodářství samosprávného. Můžeme říci bez rozpaků, že od revoluce velká část naší samosprávy žila z konfiskátů. Nyní přichází fond, a požaduje sumy, stržené za konfiskáty, jež jsou určeny pro ménový fond. Vydal vyhlášku č. 2145/46), která ukládá nár. výborům, aby vykázaly a odvedly fondu národní obnovy v Praze peněžité hotovosti a peněžité výtěžky z prodeje nebo z nájmu konfiskátů movitých. Jak to vypadá na tomto území, osvětlí nám několik číslic.

Z celkového počtu 12.000 obcí a okresů v zemích Českých došlo do 1. IV. 1947 vyúčtování pouze od 4.214 obcí, to znamená asi od třetiny celkového počtu.

Do konce roku 46 odvedly místní a okresní národní výbory

	Kčs 301,943.700.—
za leden	Kčs 105,774.800.—
za únor	Kčs 59,480.600.—
za březen	Kčs 55,003,400.—

Těmito skutečnostmi je dostatečně osvětlena úloha osidlovacího úřadu a fondu v součinnosti s lidovou správou. Není zatím vhodné, abychom dělali široké závěry politické. Ale nelze pomlčet o některých poznáních.

Lidová správa nezmohla sama o sobě bez cizí pomoci úkoly, které jí byly nově dány. Příčin je několik. Lidové orgány nemohly při složitosti úkolů, které jim byly uloženy, zdolat nadměrný administrativní úkol, který jim byl normami přiřčen. Nestačily silami a často ani svými schopnostmi. Poněvadž ale úkoly vyřešeny být musely, bylo třeba volat ku pomoci úřednický aparát, který pomáhal tyto úkoly řešit.

Nakonec prosím zdvořile, aby se již jednou uznával podstatný rozdíl mezi národním fondem pozemkovým a fondem národní obnovy. Spočívá především v tom, jak je určen výnos toho kterého fondu. Výtěžek národního fondu pozemkového má být užít ve prospěch zemědělství, výnos fondu národní obnovy bude odveden fondu ménovému. Z tohoto rozdílného účelu vyplývá odlišná praxe v přidělování i odlišné hodnocení konfiskátů.

III.

Jak vidíme z letného náčrtku, osidlovací politika přináší složité úkoly i svým obsahem i svou formou. Zkušenost nám ukazuje, že v mnohých případech zástupci laického živlu zdolávají úkoly administrativní v součinnosti s odbornou složkou úřednickou někdy s úspěchem, někdy s velkými obtížemi a nedostatečnými výsledky.

Příčiny nesnáží dlužno hledat hlouběji, než se děje obyčejně. Živel laický neomezuje se pouze na funkci politického usměrňování, jež má doprovázet materiální řešení, patříci především odborné úřednické složce. Přebírá na sebe i materiální rozhodování. Tak nám vzniká smíšený systém správní, v němž současně rozhoduje živel laický i úřednický. A poněvadž živel laický se opírá o politickou moc, požívá i výhod materiálních ve srovnání s honorováním živlu úřednického i strhuje na sebe často rozhodování proti vůli a názoru odborných úředníků. Politický a stranický zájem má v mnohých případech převahu nad nestranností a objektivností úředníka, jenž podle předpisů i podle dobré tradice má hájit jediné právo.

Jiná je ovšem otázka, jak draho přijde tento smíšený systém administrativní, zda hospodářský stav státu snese zatížení, jež trvale vzniká z nabobtnalé správy státní. Tyto problémy bych neposuzoval v dramatickém postoji tragédia. Jsou to všechno dohromady úkoly spíše praxe než nějaké hluboko zasahující ideologie.

Z povahy zmíněných úloh vyplývá však jedna upřímná žádost, kterou, myslím, můžeme položit s rozhodným důrazem: Aby se o složitých problémech nepsa-

lo s primitivním zjednodušováním. Nemůžeme přece náladu sousedů, kteří se sejdou v neděli odpoledne ve stínu lípy k přátelskému a nesouvislému hovoru, přenášet do sfér, kde se odpovědně budují praktické denní úkoly, které vyžadují matematické fantasie a především přesné znalosti území, v jehož rámci se pohybují. Zamysleme se nad výklady zmíněného článku p. F. Valenty, a uvažujme, jak daleko vyhovuje požadavkům věcné kritiky. Slyšme poučení o fondech: »Tyto přemohutné správní aparáty, o jejichž početním stavu a celkovém hospodářství by veřejnost ráda slyšela otevřené slovo, jsou novinkou v našich politických a národohospodářských dějinách, a budou tak dlouho předmětem věčných i nevěčných kritik, dokud národ ve svém převážném celku nepochopí jejich důležitost a oprávněnost.«

Tato možnost se však nikdy nenaskytne, neboť alespoň pohraničí samo nikdy nepochopí, proč se stalo administrativní složkou fondu, když mělo a nyní má již s dostatek možnosti spravovat národní hodnoty samo. Po půl druhém roce trvání těchto mamutích institucí není ani jediný osídlenec majitelem hodnot, které buď správně přiznal nebo uzmul, takže osídlení ztrácí vztah ke svěřeným jim národním hodnotám. Důchod, který plyne z krvavých grošů, složených většinou chudáky za staré hadry, bude sotva stačit ke krytí papírové agendy, natož k vydržování přebujelého správního aparátu fondu. Osídlenci jsou znechuceni vědomím, že jejich složené peníze pomalu, ale vytrvale vstřebává dietní služba všemožných komisí, zlobí se na zbytečnou centralisaci agendy v daleké Praze.

Hraničáři totiž nikdy nepochopí, proč musila Praha stavět paláce na Invalidovně, když lidové národní výbory byly v košickém programu i ústy všech státních činitelů povýšeny na jediné rozhodující orgány státní správy.

Podle názorů valné většiny veřejných osob i soukromníků z pohraničí bylo naprosto zbytečné hutnití březek již přebujelý správní aparát republiky novými úřady, neboť povinností národních výborů není jistě jen poslouchat nařízení fondů, ale především odpovědně rozhodovat a s konečnou platností uzavírat svá usnášení.

My v pohraničí si přejeme spravovat sami své úhory i žatvy. Chceme přesně slušně hospodařit na svém. Chtěli jsme z hodnot, zanechaných zde Němci na reparace, opětne vybudovat rozbité pohraničí, nevybudujeme však niče, poněvadž nám byly vzaty nejzákladnější předpoklady: Zdroj příjmů, a co ještě horšího, vlastní rozhodování.

Ponechám stranou četné protimluvy, které si kritický čtenář, jehož předpokladem, opraví sám. Jen bych se dotkl zásadní otázky, která se týká úpravy naší lidové správy a řeší se obyčejně pod titulem centralisace. Můžeme do budoucna ponechat lidové správě první a druhé instance neomezené rozhodování? Na to již odpověděl parlament v § 4 malé novely. Přijal zásadu, ovšem jenom pro případy vytčené v malé novele, aby rozhodnutí místního národního výboru (pro přiděl rodinných domků) a okresního národního výboru (pro přiděl živnosti) mohlo být měněno vyšším nadřízeným úřadem, v tomto případě fondem, který se panu Valentovi zdá zbytečný. Doufejme, že tato oprava nezůstane omezena jenom na rozsah zákona číslo 31, a povede k přezkoumání souhrnného souboru problémů sem spadajících.

Ija Křiženecký

Daně a rádci

Nejen oprávnění, také kus práva

Jsou-li daně nejméně zábavnou věcí tohoto světa a nejnudnější a nejnepríjemnější povinností občanskou, pak spor

o právo radit a zastupovat ve věcech jich se týkající, který hrozí v nejbližší době vypuknout, nemá za mák více zajímavosti a zdá se spíše problémem, »... aby bylo málo šnečků a hodně kapusty«.

A přece nejde jen o oprávnění, vyňaté z působnosti živnostenského řádu, nýbrž o hodný kus toho, co můžeme psát právo i Právo, a trpělivý čtenář může zvážit důvody pro i proti, dále snesené.

Aniž bude přistoupeno k prohlídce čtenářových kapes, zápisníků a příznání daňových, možno říci, že bude málo čtenářů, jimž stát z jejich příjmů bere méně než desetinu, že mnohým tímto způsobem je odčerpávána polovina, ne-li více, a většina že smí utratit jen dvojnásobek toho, co jest státu a co mu nutno dáti, nehledí-li se ovšem k tomu, kolik daní bylo zaplacené v ceně cukru, masa, lihovin, tabáku atd.

Obyčejný člověk však si nerad komplikuje život takovými výpočty a úvahami a spokojuje se vědomím, kolik dostane na ruku a kolik z ní zase pustí, chce-li jíst, pít a bavit se. Tak zvaná technika daňová však mnoho lidí nutí, aby se zabývali tím, co od nich stát chce, kolik chce, proč to chce a podle kterého ustanovení zákona to chce. Někteří pak i ze zvědavosti se o to zajímají a všichni přijdou na to, že zákonů o tom jest mnoho a komplikovaných a že jejich znalost může mít větší výhody, než znalost občanského či trestního práva. Nemají všichni na to buňky anebo čas a tak se rádi spokojí tím, že jim v tom poradí a něco zařídí někdo, koho jim doporučil známý anebo jeho vlastní ústa.

Nové svobodné povolání

Tak vzniká nové povolání, radit a zastupovat ve věcech daní a dávek. Ani ve filmu se již věhlas a příležitost advokátů neměří hrdelními přemi, nýbrž »daňovými případy«. Je ovšem dáno v povaze věci, že daně jsou čísla a zase čísla a tak největší možnosti mají ti, kdo se vyznají v číselném obraze majetku a závazků, po případě příjmů a výdajů či zisků a nákladů, t. j. v bilanci a v jejím sestavování, tedy lidé s obchodním vzděláním — a smyslem — ať již je získali na škole vysoké, střední, či ve škole života.

Neproniknutelnost a nezáživnost látky pro lidi, kteří nemají smysl a buňky pro čísla a obchod, a zvláštní přitažlivost tvořit, měnit a hodnotit poměr abstraktních čísel k hospodářské skutečnosti a naopak, svádí pak tyto pracovníky a činitele, že se drží za zvláštní povolání a nikoliv řemeslo či obchod. Podává se z povahy věci, že se počítají za svobodné povolání, ač tento pojem bývá vyhrazován osobám vysokoškolského vzdělání, které svobodně a na svých klientech, pacientech a mandantech nezávisle jim opatruje jejich věci, jako lékaři, advokáti a inženýři. Jen statistika a technika jejich povolání je uvádí v souvislost s různými živnostmi a zaměstnáními, které bez vysokoškolského vzdělání provádějí výkony dotyčného oboru, které nevyžadují vzdělání vysokoškolského, jako ošetrovatelky, zubní technici, porodní báby, mistři zedníci, studnařští, tesařští, zvěrokleštíci a pod. Nevyžaduje vysokoškolského vzdělání stavba venkovské chalupy, přiložení hořčičné náplasti a podobných výkonů, třebaže zásady pro takové výkony jsou dány vědou a prostřednictvím vysokých škol nebo jejich absolventů sdělování nejruznějším zaměstnáním, živnostem a povoláním ve formě vzdělání na školách všech stupňů.

Daně a dávky

Jsou právní povinnost odvésti státu část majetku, zisku, výtežku či tržby, což vše se vypočítává a mnohdy také docílují podle zásad soukromé ekonomiky. Má tedy daň, její ukládání, výpočet a odvádění kromě stránky věcné i stránku formální — právní — která formou zákona, právním ustanovením a po určitém řízení, více méně povahy právní, poplatníkům ukládá povinnost platit pod pohrůzkou exekuce, pokuty anebo i vězení.

Poměrná výše tohoto podílu státu na činnosti občana a jejího vnosu a dalekosáhlé důsledky oněch hrozeb činí z právní stránky, z poplatníkovy povinnosti a z vymezení a omezení těchto povinností důležitá práva poplatníkovy. Tato práva stejně jako jiná jsou v poslední instanci podrobená soudní kontrole. Také projev ministra financí z poslední doby svědčí pro rozšíření takové kontroly finančními soudy.

Vzdělání a specialisace

Nutně tedy bude položena otázka, zda se takové činnosti, ukládající daně, jako právní povinnosti, mají účastníci jako

rádcí a zástupci stran a poplatníků osoby zvláštního vzdělání a školení anebo plnomocníci bez zvláštní kvalifikace, jako je tomu v přítomné době, a jaké vzdělání a školení se od nich bude požadovati. Oprávnění k zastupování stran z povolání je zahrnuto v oprávnění advokátové podle advokátního řádu naposledy z roku 1868. Zdůrazňuje se tento rok proto jako rok poslední úpravy tohoto povolání, neboť jde, jak se říká, o povolání, která zavedli již staří Řekové a Římané, jež má svoji filosofii a sociální funkci, třeba by ji někteří rádi nazvali jen chytráckou, ne-li horší. Ovšem také o komerčních inženýrech bylo vysloveno, jako by se měli státí advokáty hospodářství.

Zůstane-li stranou tato filosofie, lze říci, že zastupování ve věcech daní a dávek je odbornou činností právní, kterou dosud všeobecně provozovali advokátí a notáři. Odborný lékař, odborný inženýr atd., to vše předpokládá všeobecně, po případě i odborné vzdělání vysokoškolské, zvláštní odborné školení a snad i dodatečné zkoušky. Zdá se, že jiný postup v tomto případě odborného právního zastupování a porad ve věcech daní a dávek by bylo opatření a zaopatření bližší diletantismu, než záruce opravdové odbornosti. Jestliže zavedení odborného titulu a praxe lékařské bylo snadným provedením toho rozdělení, kterému byla podrobena terapie již dávno na klinikách, pak taková specialisace právní má své problémy, jdoucí na kořen nikoliv tohoto povolání, nýbrž práva vůbec.

Staré a nové právo

Profesor Weyr jako význačný a zajisté pronikavý kritik panující právní vědy, praví, že právník za své činnosti se nemůže dokonale seznámiti než asi s desetinou všech právních ustanovení. A přece, vycházející z principu formálního, hledá theorii práva, vycházející z jednotného chápání toho, co má být, pramenícího jako soubor norem z jedné původní normy a tvořícího dohromady právní řád, který se ztotožňuje se státem. I když zůstane stranou našich úvah nedávno vzplanuvší boj o podstatu práva, přece vidíme, že princip formálnosti nutí zákonodárce dbáti norem starých, i když jen v tom směru, že je prohlásí za zrušené. Kde tak nečiní, vznikají spory o to, co jako právo platí, vzniká právní nejistota, která musí být řešena teprve výkladem zákona, mnohdy teprve ve formě sporu, odvolání a stížnosti.

Tím spíše vzniká nejasnost o obsahu právních ustanovení tam, kde výklad a použití zákonných norem provádí se jen se zřetelem k určitému dílu celkového právního řádu. Lze říci, že není zaručeno správné užití a výklad zákona tam, kde není zaručeno, že při něm bude vzat zřetel na všeobecné právní zásady. Taková záruka je samozřejmě jen u těch, kdo mají všeobecné právní vzdělání. Nebudí důvěru odbornost v právech, třeba byla podložena znalostí některého zákona nazpaměť, není-li podložena všeobecným vzděláním a školením právním, jež se také někdy nazývá, ať již přesně či méně přesně, jurisprudence. Snad se někdy v životě zdá, že určitá praxe, na př. v opatrování vysvědčení národních spolehlivosti, cestovních pasů anebo vývozních povolení přináší s sebou odbornost, spíše se však jedná o rutinu a náhodu.

Zákonodárství o daních a dávkách

je buď samostatným souborem norem, majícím své vlastní odborníky anebo součástí právního řádu, jehož ovládnutí a zejména ovládnutí v míře, připouštějící označení za odbornou, nezbytně vyžaduje právního vzdělání a školení všeobecného.

Samozřejmě, že jsou hranice, kdy určitá činnost, ať již má právní význam jakýkoliv, předpokládá znalosti věcné, jako stavba domu, sestavení bilance, ale určitá činnost zakládá činnost právní, jako spor o stavební povolení, spor o předeapsání určité daně nebo daně v určité výši, tedy posouzení takové činnosti ve světle právních ustanovení a spor o jejich výklad, t. j. opravné řízení jakéhokoliv druhu a jeho životnost.

Nezdá se, že by zákon o právní ustanovení byla injekce, která, puštěna do oběhu krevního, během několika tepů srdce počne působiti v celém těle, a že tedy takový zákon, usnesen a uveřejněn ve Sbírce zákonů a nařízení, by samostatně ovlivňoval a řídil jednání všech občanů. Právo jest něco více, než metry seřazených knih, kilometry řádek různých ustanovení a miliony mrtvých liter. Je to především řád a jednota toho, co má být, řízená a přizpůsobená zdravým rozumem skutečnosti lidské povahy a lidských zvyků, jež bývá často tak tvrdá jako země, čekající na osev, anebo

skála, vrtná na základy stavby. Všechny ty mrtvé litery, vyjadřující vůli politické vlády země, podepřené státní autoritou úředníků, soudců a výkonných orgánů, musejí teprve být vyloženy jako jednota a řád a musejí být uvedeny v soulad s různorodou masou jednotlivců a jejich zájmů, musejí je přesvědčit svou vnitřní jednotou a odrazem toho, co se nazývá objektivním ideálem společnosti. Nelze vše upravit nařízením a úřady by se do soudného dne nedoúřadovaly a soudy nedosoudily, kdyby měly o všem rozhodnouti a vše rozsouditi. Jen mizivá menšina právních jednání stane se předmětem sporu soudního a zákon spíše působí tam, kde právníkem vyložen a jako poučení poskytnut, řídí jednání lidí, než jako rozsudek, prováděný výkonným orgánem.

Tam, kde není toho, co bychom nazvali

vnitřním působením zákonů,

není ani klidného vývoje společnosti. Není toho dnes, poněvadž budování naráží na spoustu zájmů, zvyků a předsudků doby řádu starého a není kouzelného proutku, jehož dotyk by to vše změnil a upravil. Kdo tvrdí, že by to dovedl, je spíše šarlatán, než politik. Jest jenom cesta právního vývoje, dlouhá, namáhavá a vyhrazená právníkům, úředníkům a soudcům a patrně také advokátům, jako honorovaným zástupcům z povolání, zastupujících zájmy jednotlivců, jimž zákon vymezením a omezením svých pojmů a utanovení poskytuje právní ochranu, danou jeho vůlí.

Věc se nemá jinak v oboru daní a dávek. Rostoucí podíl státu na hospodářských výsledcích činnosti jednotlivce, ať úředníka nebo soukromého podnikatele, zemědělce, živnostníka, zvyšuje význam oněch vymezení a omezení povinností podle právních ustanovení. Daleko za právem občanským a trestním stojící a dosud nedokonale technika legislativní a daňová vůbec, ještě dlouho z tohoto pole právního řádu nevytvoří jednotný a logický celek, který by více působil na zdravý rozum poplatníků, než na úřední výměry a rozsudky. Cesta k tomu vede právním vývojem. Připouštět, aby na tento vývoj měly vliv, jako zástupci stran, osoby s neodpovídajícím vzděláním a školením právním, znamená tento vývoj svádět s pravé cesty a zdržovat jej. V tom tkví patrně jádro sporu o věc tak nudnou a nezáživnou, jako právo radit a zastupovat ve věcech daní a dávek.

dokumenty

JUDr. Kamill Resler

Sabotěři

»České ligy proti bolševismu«

„Česká liga proti bolševismu“ byla dílem K. H. Franka; vedl v pozadí všechna jednání, která se týkala jejího vzniku. Provedením věci pověřil Adolfa Leitgeba, sekčního šéfa ministerstva lidové osvěty, který použil tak zv. redaktora Wernera, aby v české veřejnosti vzbudil nadšení k boji proti bolševismu. Pramenem tohoto poznání je spis jeho Staatsministerstva „St. M. IV B-4/44“.

Přípravný výbor „České ligy proti bolševismu“, t. j. Karel Werner, zoselal 14. ledna 1944 pozvání na ustavující schůzi na 23. ledna 1944 o 11. hodině. Pozvání přijali je s velmi smíšenými pocity, které projevíli ve svých odpovědích přípravnému výboru:

Prof. dr. Max Švabinský dopisem z 20. ledna 1944 poděkoval srdečně za pozvání, projevil politování, že se nemůže schůze zúčastnit, protože je již třetí týden churav chřípkou s vysokými horečkami a žádal, aby ho schůze nevolila do výboru, protože by úkol nemohl vykonávat pro závidy v pravém Koleně.

Prof. dr. Josef Šusta, předseda Akademie věd a umění, dopisem z 21. ledna 1944, poděkoval za pozvání, přihlásil se za člena „České ligy proti bolševismu“, omluvil však svou neúčast na schůzi tím, že má srdeční chorobu, že má být v předměstí na návrší, že právě v neděli nejede trolleybus a že mu lékař zakázal za takových okolností sestupovat do města.

JUDr. Jaroslav Mellan, advokát a obhájce, jehož si Werner — jak tehdy šířila šeptanda — vyhlédl jako předsedu spolku „České feriální osady v Praze“, dlouhým dopisem z 21. ledna 1944, nadepsaným Karlu Wernerovi, hlavnímu redaktoru

„Večerního Českého slova“, omlouvá se tím, že je po několik měsíců nemocen, nemůže vůbec vycházet, protože má bolesti v levé noze, po 14 dní chodí jen o berlích, ač by podle lékařova rozkazu měl vůbec ležet, dovolává se svědectví redaktora J. Žitného, vylučuje, že by Werner v těchto skutečnostech mohl vidět jen pokus výmluvy.

JUDr. Jaroslav Kratochvíl dopisem z 22. ledna 1944 potvrdil pozvání a s obšírným, velmi bystrým odůvodněním, že nemá smyslu, aby proti bolševismu bojoval vrchní ředitel Živnostenské banky a Báňské a hutní společnosti a žádal, aby přípravný výbor jeho a jeho jméno s podnikem neuváděl ve spojitost.

Prof. dr. Josef Pelnář dopisem z 22. ledna 1944 poděkoval za pozvání ke schůzi, omluvil se, že se jí nezúčastní a poukázal na svůj věk 72 let, choulostivé zdraví a stav po chřipce.

Již 22. ledna 1944 dostal Sturmbannführer Wolf ze Staatsministerova úřadu písemnou zprávu SS-Standartenführera: „SS-Obergruppenführer Frank je vzhledem na hlášení, která mu byla předložena, toho názoru, že řízení, použité k sestavení předsednictva a výboru české protikomunistické ligy, musí být ihned změněno. Nejdůležitější část hlášení má SS-Sturmbannführer Schmidt za sebou. Smím vás prosit, abyste co nejdříve vstoupil ve spojení s Obergruppenführerem Frankem, abyste si od něho opatřil pokyny pro tuto věc. Obergruppenführer Frank mluvil dnes osobně s ministrem Krejčím a vyžádal si ještě telefonicky zprávy od SS-Untersturmführera Leitgeba.“

V záznamu, který si K. H. Frank vlastní rukou napsal a nadepsal „Absageh“ (odmítnutí), má uvedena tato jména:

1. Pelnář, Internist Prof.
2. Barton v. Dobenin, sen. Cyrill.
3. Čípera ... Zlín.
4. advok Dr Mellan, Fusskrank.
5. Šuštar, Prof. ... Trolleybus.
6. Dr Kožík, Rundfunk.
7. Jirasek — Prof.
8. Prof. Zahradníček

s těsnopisnými poznámkami u jednotlivých jmen; na druhé straně má poznamenané jméno „Drahnovský“!

25. ledna 1944 sepsal Leitgeb záznam, v němž v podstatě uvádí: podnětní mužové přípravného výboru Ligy svolali schůzi do Presseklubu, aby navrhli listinu známých osobností pro vedení a výbor a rozeslali pozvánky. „Za této schůze, která trvala asi 3 hodiny, prováděli prof. Hýsek a kom.“ (komunistický) „vedoucí N. s.“ (Národního souručenství) „Doc. dr. Krejčí svým chováním a stanoviskem vyloženou obstrukci a zabránili jakémukoliv usnesení, po př. rozeslání dopisů. Stav věci byl takový, že se stala jakákoliv další práce Ligy pochybnou, dokonce navíc mohla vzniknout nejtěžší propagandistická škoda uvnitř Protektorátu (ne-li ještě dále). Proto jsem se rozhodl, pozvatí pány z přípravného výboru na 17. leden do ministerstva školství, abych jim jasně a věcně předložil nezbytnost stanoviska též z jejich strany. Toto zasedání se konalo a po svých úvodních, velmi úsečně a z odstupu promluvených slovech, ponechal jsem další jednání hlavnímu redaktoru Wernerovi, jemuž jsem dal napřed pokyny. Zasedání prošlo pak hladce, návrhy byly přijaty, pozvání rozeslána a každý jednotlivec se zavázal, že osobně navštíví několik členů výboru, kteří mají být nově povoláni a že na ně vykoná vliv v potřebném smyslu... Kancelář státního presidenta zpravila místo onemocnělého Cyrilla Bartoně z Dobenína jeho syna Josefa, že byl jmenován prvním náměstkem předsedy...“

Jaké byly ony jasně a věcně vývody, které Leitgeb ve svých úvodních, velmi úsečně a z odstupu promluvených slovech přednesl mužům, shromážděným ve schůzi tak zv. přípravného výboru „České ligy proti bolševismu“ 17. ledna 1944, vysvětlil později, když ho vyslyšeli úředníci ministerstva vnitra a vyšetřující soudce v trestní věci proti PhDr. Miloslavu Hýskovi, kterou vedl národní prokurátor a po té veřejný žalobce u mimořádného lidového soudu.

Leitgeb tu vypověděl: „Výslovně jsem řekl, že jeden pán (měl jsem na mysli obviněného), zmařil účel předešlé schůze tím, že odepřel podepsat prohlášení, připouštím, že jsem také tehdy prohlásil, že takové jednání bylo by nutno pokládati za sabotáž vůči říši a projev nepřátelství vůči říši a že, bude-li se to opakovat, bude se podle toho jednat s českým národem.“

V dalších částech záznamu z 25. ledna 1944, uvádí tyto

zajímavé poznámky: „Dr Kožík prohlásil vůči Wernerovi, proč on má stále nosit svou kůži na trh. 22. ledna dopoledne po opětném Wernerově dotaze odpověděl, že intendant Thürmer zakázal příslušníkům rozhlasu politickou činnost. Z dotazu u Thürmera vyšlo najevo, že to je neudržitelné, zákaz se týkal kdysi Vlastky, 22. v poledne přišel dr. Kožík k MM (ministr Moravec), a prosil úpěnlivě, aby MM laskavě rozhodl, aby nebyl ustanovován do výboru. Kožík prý upadl u svých druhů v pověst, že je protekční dítě MM a že jen proto dělá kariéru. MM mu vytkl, že naň vykonává v záporném smyslu vliv jen jeho okolí, především jeho manželka ?Švabíková ve Vinohradském divadle). Kožík to sice popřel, ale přiznal, že žije pod hrozným nátlakem, a že by ho jeho okolí na jeho další umělecké dráze mohlo zničit, objeví-li se ve výboru Ligy. Kožík pokoušel se pohnouti v hodinovém rozhovoru MM, který snadno změkne, aby jeho přání vyhověl. Byl jsem od MM prizván a musil jsem Kožíka velmi ostře napomenout, aby své rozhodnutí, které je ryze osobní povahy, nesvaloval na ministra a na ministerstvo. Jen tak jsem mohl MM poskytnout přiměřenou oporu. Kožík do zasedání nepřišel a proto platí jeho stanovisko jako odmítavé...“

Z dalších poznámek Leitgebových:

12. Dr Kratochvíl odmítá, viz dopis, příloha 2.

14. Dr Křenek vyjádřil se vůči českému novináři, který ho v této věci soukromě vyhledal, krajně odmítavě. Hlavní tón jeho odmítnutí byl, že církev se musí vzdalovat politice. Jako starší synody nemůže nic podnikat bez církevní obce a bude se také dále držet uvedených zásad. Ostatně je hodno poznamenat, že nyní je pojednou vyhrabáván — on, který dříve nikdy nebyl pozván...

15. Lomoz, biskup českomoravské církve, napsal odmítavý dopis téměř stejného smyslu...

17. Dr Mellan napsal omluvný dopis, který nic neříká, viz přílohu 4., dal však prostřednictvím ředitele své kanceláře oznámiti mému, kterého znal jako aktivistický smýšlejšího, že by, kdyby byl zdrav, učinil vše, co se na něm žádá. Na námítky, že přece i nyní je možno písemně kladně rozhodnutí, byla položena cynická otázka: „A co se stane, když pan doktor ten dopis nenapíše?“

27. Dr h. c. Švabinský, odmítnutí, dopis, příloha 8., též ústní dotaz 24. ledna bez výsledku, pro nemoc velmi morosní.

35. Prof. dr. V i d i m s k ý, bývalý tajemník Olympijského výboru — podrobil se nátlaku ke vstupu do výboru po výkladu Leitgebově, který píše: „Přijal mé výklady velmi nerad a zřejmě jako nestravitelné a při své účasti v neděli 23. projev il zřejmě svoji nelibost. Samozřejmě však z úzkosti nepřednesl další námítky“.

K odmítnutí dr. Pelnáře, dr. Jiráska a dr. Zahradníčka ještě tyto poznámky:

1. Prof. Pelnář napsal, jsa zřejmě pod dojmem rozmluvy s MM, ještě 22. přiložený dopis (příloha 9), výboru Ligy.

2. Prof. Jirásek prohlásil velmi obratně, že schůze výboru se nezúčastní, protože se nezajímá o politiku. Pak přišly, jako u tak mnohých, plačtivé výklady o srdeční chorobě atd. Ostatně až dosud ještě nikdy nic nepodepsal, ani kladně ani záporně. Vše, co souvisí s politikou, ho nadmíru rozčiluje a musí se uchovávat pro vědu, protože mu věda získala jeho mezinárodní jméno. Jeho němečtí představení uznávají jeho výkon a práci. Tyto výklady byly učiněny vůči českému novináři, který ho soukromě vyhledal. Slíbil tomuto novináři, že pošle písemné prohlášení. Dosud nedošlo.

3. Prof. dr. Zahradníček prohlásil daleko určitěji, že nechce o politice vůbec nic slyšet. Učinil jen to, co učiní lékařská komora, jejmž je členem. Kromě toho má příliš mnoho práce a nemá ani vědecký ani lékařský dorost. Každý se má raději starat o otevření universit. Zasedání se nezúčastní, vůbec nic nepodepíše, jen to, na čem se usnese lékařská komora.

V dodatečném záznamu z 25. ledna 1944 uvedl Leitgeb: „K odmítnutím přistupuje ještě Dominik Čípera, vrchní ředitel Baťových závodů, Zlín. Čípera odmítl účast na zasedání ústně hlavnímu redaktoru Pelíškovi ve Zlíně, pověřenímu, aby ho získal. Ke svému postavení člena ve výboru se nevyjádřil. Předseda vlády ministr dr. Krejčí, který o to požádal, s výslovným svolením SS-Obergruppenführera K. H. Franka, pokusil se odpoledne 22. ledna mluvit telefonicky s Čiperou, aby opatřil jeho svolení k ustanovení členem výboru...“ Protože se nedovolal, projevil JUDr. Krejčí úmysl, obleslat Čiperu k telefonu z četnické stanice. Leitgeb však převzal věc sám, snažil se opatřit pro JUDr. Krejčího ještě téhož dne spojení s Čiperou za pomoci okresního hejtmána Blumenberga a po-

dařilo se docílit toho, že Čipera 23. ledna o 4. hodině ranní zavolal dr. Křečel. O 8. hodině ranní oznámil pak JUDr. Křečel Leitgebovi „velmi truchlivě, že jeho vážné usilování, aby pohnul Čiperu k souhlasu, zůstalo bez výsledku. Čipera vždy znovu odůvodňoval, že je příliš zaměstnán a dostal kromě toho zvláštní objednávky z říše (zminil se i o návštěvě Gaultetrově), takže se naprosto nemůže vázat. Přes námítky Křečelovo, že přijetí úkolu člena výboru není spojeno ani s osobními, ani s hmotnými obětmi, ani s obětí času a neznámená nic jiného než pouhé vyjádření, Čipera své svolení nedal“.

V dalším dodatečném zápisu z 31. ledna 1944 zabývá se Leitgeb jednáním tak zv. předsedy vlády JUDr. Jaroslava Křečelho a prof. MUDr. Jiráskem o jeho postoji k lize.

V dalším dodatečném záznamu z 1. února 1944 uvádí Leitgeb, že docent dr. Kliment jednal téhož dne s hlavním redaktorem Wernerem, že vystoupil s velmi vážnými právními námítkami proti zřízení Ligy a že tak dosáhl toho, co chtěl, že totiž Werner, zaháněn do úzkých, prozradil, že koná práci v nejužší dohodě s Leitgebem a přiznal, že založení Ligy bylo smlouveno ještě před prohlášením Kuratoria se Slubaf. (Sturmbannführerem) Wolfem; na to dr. Kliment ustoupil od právnických námitek. Záznam pokračuje líčením dalších vývodů dr. Klimenta, že „liga je prý odsouzena již proto k neúspěchu, protože jednotliví členové výboru prohlašují veřejně, že byli k účasti donuceni“. (Totéž pozorování bez udání jmen oznámil ministr Moravec podle zpráv, které dostal od svého bratra, vrchního policejního komisaře.) Kliment uváděl jménem Talicha, který každému, kdo jen to chce slyšet, vypráví, že vyhledávají stále jen jeho, on že to musí trpět a že je toho již pomalu syt. Liga tedy nemá propagandisticky vůbec žádnou cenu, vyvozoval z toho Kliment a přešel se s Wernerem dále o domnělém významu ligy, způsobu jejího vedení, hodnotě projevu. „Werner oznámil dále, že Kliment velmi lituje — a tu s ním Werner souhlasí — že pánové, kteří účast ve výboru odmítli a nepojali dost vážně ani vyzvání z kanceláře státního presidenta, nebudou, jak se zdá, vystaveni žádným represáliím.“ Leitgeb k tomu dodal: „Myslím zde především na Kratochvíla, Pelnáře atd., kteří nyní před širokou veřejností stojí jako silní, přímí muži, kdežto ostatní prý podlehli nátlaku“.

Vedoucí oddělení IV. (Kulturpolitik) Wolf, tajným spísem z 12. února 1944, j. č. IV Pro 51-535/44g předložil „Panu Staatsministru SS-Obergruppenführerovi Frankovi“ své návrhy:

„Věc: Politická opatření proti sabotérům České ligy proti bolševismu.“

Navrhují předložit SD k vyjádření tyto návrhy, které jsem 9. února již ústně přednesl.

1. Dr. Kožík:

zrušení povolení knižních a filmových rukopisů (poukaz dr. v. Hoopovi, po př. dr. Söhnelovi).

Manželka Kožíkova, která zřejmě měla rozhodující vliv na jeho záporné rozhodnutí, nebude již přijata ve Vinohradském divadle pro nová období a nebude zaměstnávána na ostatních významných jevištích (poukaz dr. v. Hoopovi).

2. Dr. Křenek (česká evangelická církev):

vyhovění návrhu státní policejní úřadovny, Praha.

3. Lomoz, biskup českomoravské církve: jako u č. 2.

4. Právní zástupce dr. Mellan:

Povolání k zařazení do práce, pokud možno výměnou za jiného českého právního zástupce, kterého je kladněji hodnotiti, a který je zařazen do práce. Po případě kromě toho rozdělení bytu.

5. Dr. h. c. Švabinský:

Protože odmítnutí tohoto velmi starého pána a vynikajícího umělce nezdálo se zlovině, pokládám za vhodné, nic proti němu nepodnikat. Může být zároveň důkazem toho, že stanovisko k Lize bylo dobrovolné.

6. Sekretář rada dr. Vidimský v ministerstvu vnitra:

projevll ochotu přistoupiti do výboru Ligy jen za nejtěžších obtíží a při ustavujícím zasedání projevoval zřejmě svou nehloub. Zdá se vhodným brzditi jeho úřednický postup.

7. Profesor Pelnář:

odněti jeho finančně výnosného postavení jako ordinaria kliniky a omezení na soukromou praxi. Odněti části jeho obytného domu. Kromě toho by bylo pečovatí o to, aby jeho syn Josef Pelnář, který u právního zástupce dr. Kandovského v Praze-Střešovicích našel zřejmě jen zdánlivé zaměstnání, byl poslán k zařazení do práce do ostatního říšského území.

8. Profesor Jirásek:

Jeví se vhodným, vyzkouseti ho tím, že bude pohnut k veřejnému prohlášení, jak změnil své pojetí bolševismu.

9. Profesor Zahradníček:

měl by být jako Pelnář odstraněn z kliniky a omezen ve svém bytě. Protože je o mnoho mladší než Pelnář, mohl by být zařazen jako lékař v některém ruském zajateckém táboře.

10. Ministr v. v. Čipera:

musí po svém celém chování být bezpodmínečně nějak postizen. Mám za nutné, vyšetřit vhodnou cestu dotazem u SS-Oberführera dr. Bertsche.“

K. H. Frank dopisem ze 16. února 1944 j. č. St. M. 87/44 oznámil JUDr. Háchovi, že s uspokojením vzal na vědomí, že zhodnotil práci České ligy proti bolševismu tím, že přijal její předsednictvo; očekává, že její práci bude česká veřejnost podporovat a že se také Národní souručenství všemi svými silami postaví do služeb protibolševické činnosti.

JUDr. Hácha dopisem v 19. února 1944, j. č. A-437/44 přislíbil.

Dr. Walter Bertsch podal 8. března 1944 s j. č. 100/44 g — K. H. Frankovi důvěrnou zprávu, že ho Čipera navštívil v obchodní věci, že mu při tom dr. Bertsch vytkl jeho chování ve věci Ligy, že se Čipera snažil přes přesunout jako přes bezvýznamnou, že však ho dr. Bertsch upozornil, „jaké úvahy se mu, avšak také panu státnímu ministru Frankovi musly vnuccovat“ a končí slovy: „Dr. Miesbach a já budeme v bu, doucnosti Čiperu a jeho činnost ostře pozorovat.“

Ministerský rada dr. Heckel oznámil dopisem z 27. března 1944, j. č. III e 13 L-9/1944, ministerskému radovi Giesemu: „Na neúřední dotaz prohlásil předseda Ligy prof. Drahanovský (!), že mu hlavní tajemník Ligy neoznámil žádný případ, v němž by byli profesori uzavřených vysokých škol odepřeli přistoupit k Lize. Jen internista prof. Pelnář (ve výslužbě), a chirurg profesor Jirásek (ve službě) prosili, aby bylo upuštěno od jejich ustanovení předsedy, přistoupili však jako členové. Podle zprávy vedoucího propagandy Leitgeba z ministerstva národní osvěty, je skutkový stav poněkud jiný, ale je tak „difficilní“ povahy, že ho pan státní ministr odevzdal jinému místu k vysvětlení a kárání...“

K vyřízení kárných opatření hodil se K. H. Frankovi dopis z 1. března 1944, jímž se naň — česky — obrátil Eduard Červenka, Praha XIX., „Nad král. oborou“ č. 11, jako na pana říšského ministra v tísni před nuceným vyklizením s prosbou o opatření bytu, na který od bytového úřadu čekal marně přes dva roky. K. H. Frank na německý překlad napsal vlastní rukou „Wohnung im Hause Dr. Pelnář zuweisen. F 26/3“. (Přikázat byt v domě dr. Pelnáře.)

Podle záznamu úřadu „Der Befehlshaber der Sicherheitspolizei u. des SD“ z 5. dubna 1944, BōS — St z a — 1224/44: „V poradě, ze 4. IV. 1944 bylo zjištěno, že příkázání do bytu u dr. Pelnáře bude sotva možné, protože má byt jen o 3 a půl pokojích. Dělník Eduard Červenka bude však příkázán do bytu u některého jiného Čecha, který se zachoval odmítavě k protibolševické lize.“ (Dokončení příště.)

otázky a odpovědi

Diskuse o zemědělství

V roce 1942 odešla jsem z Prahy na Vysočinu, na Poliňsko, s úmyslem vybudovati sociálně zdravotní pomoc horským vesnicím.

Procházím chalupu po chalupě, vesnici po vesnici. Nacházím tisícové možnosti přiblížit se duši lidu, duši kraje Terezy Novákové, neboť o to mi hlavně jde: poznáme-li duši, dovedeme pomáhati i tělu.

Ošetřuji po večerech stařenky, pracuji s lidmi na poli, jím s nimi tak říkajíc z jedné mísy, radím v záležitostech jejich prostého života, poněkud pronikám skořápkou nedůvěry horského člověka, s radostí cítím, že se stávám »jejich«, že mi věří a důvěřují — a otvírá se mi pohled do života horského člověka — života krásného, ale také — tragického.

Zjišťuji s hrůzou, že vesnicemi obchází nemoc a smrt, že kořen vesnického života je podlomen. Zjišťuji úžasnou unavu a vysílenost lidu, zejména žen. Zjišťuji případ, kdy žena hodinu po porodu odchází na pole. Jsem svědkem, že žena do 11 hodin v noci o žních s mužem seče, do 12 hodin v noci

poklízí a ve 3 hodiny ráno opět vstává k sekání — a ráno potácí se na poli. Zjišťují, že sedlák zůstal o senách sám pro práci doma i na poli, neboť mu slehla žena, nesehnal pracovní sílu. Jsem svědkem, jak žena o žních s pláčem hledá po vsi, kdo by jí, nedávno po porodu, zůstal u dítěte nebo šel na pole. Zjišťují, že pravidelná dodávka mléka znamená pro vesničkou ženu, která nejde nikdy spát před jedenáctou hodinou, povinnost denně vstát před čtvrtou hodinou, neboť mlékař nečeká a dodávka musí být splněna. Tak tomu bylo z války. Ale to svítila naděje, že bude lépe — všichni jsme v té době žili vírou a nadějí!

Ale osvobození, které tolika lidem přineslo novou existenci v pohraničí, dovršuje a naplňuje tragiku vesnického muže a ženy. Odcházejí bezzemci a malozemědělci, kteří tvořili přirozenou pracovní společenost. Na statku, kde bývalo šest lidí k práci, zůstávají jen dva. I zde zůstávají už z naprostého nedostatku pracovních sil neobdělána pole.

Jak se tyto okolnosti jeví ve zdravotním stavu vesnice? Stoupá procento tub, množí se rakovina, srdeční choroba, neurosy všeho druhu. Eny churavěji nepojmenovatelnou nemocí — všeobecným vysílením. Stoupá kojenecká úmrtnost, množí se potraty.

Po stránce duševní a mravní? Zmizela už poklidná práce — nastoupila trvalá tíživá starost, hon a chvat, cítíte tu zvláštní smutek lidí, kteří vidí před sebou úkol, na něj nemají už sil. Jsou štvání, jsou bičování touto myšlenkou.

A nezadržitelně blíží se vnitřní rozpad vesnice. Té vesnice, kde vládl a vládne snad nejpřísnější zákon práce — tvůrčí dobytelský zákon, který uložil vesnickému člověku těžkou práci, jednu z nejtěžších, ale současně naplnil ho tou nejkrásnější odměnou — vědomím, že tvoří základy národního života. Či nevíte, vy městští lidé, jaká rodinná, rodová, kmenová pýcha naplňuje duši rolníka při pomýšlení: tamhle býval před sto lety les, tamhle mokřad, tohle kopčisko rodilo zprvu jen kamení — a vykouzlit ze vzdorné půdy nádhernou, žírnou louku, pšeničné pole? Vždyť ještě před 50 lety nemohli si tu popřát ani chleba dostatek! Přinutit jalovou půdu, aby sloužila životu — myslíte, že je to menší zázrak než přinutit jalového člověka, aby svůj život obtížil plody myšlení — napsal knihu — vymyslel stroj? Kež by už městský člověk, kterému je — bohužel že jen jemu — svěřeno rozhodování o životě a smrti i Vysočiny — dovedl rozuměti mluvě kamenů, těchto svatých pomníků lidské práce, které vrubí mezi každého pole! Kdyby kameny mluvily — ne — kež by křičely všem hluchým uším — proč miluje horák svoji půdu — vždyť miluje v ní zázrak usilování z práce svého rodu, miluje tu zemi tím více, čím více práce do ní vložil — on i jeho rod, a proto tu zemi nemůže opustit, a proto země i rod ho zavazuje pokračovati v práci. Pak porozumíte i sedlákoví, který na otázku sociální pracovnice, proč se nevystěhoval do pohraničí, odpověděl se slzami v očích: »Jak bych mohl opustit svůj rodný kout, vždyť by se můj otec musil v hrobě obrátit!«

Nemyslíte, vy městští lidé, že tyto lidé jsou pevnými, ba nejpevnějšími kořeny národa? A že je to půda, která je učinila tak vzdorně houževnatými, bezpříkladně vytrvalými, nenárodnými pracovníky?

A že národ, který vlastní půdu, má právě půdou bytelný základ své existence? A že rčení »mít pevnou půdu pod nohama« je doslova pravdivé? A že ochrana rolníkovy práce je základem národní existence? Nevezmete si příklad na židech, co znamená národ bez země? Vite o tom, jakým strážcem hranic byl proto člověk zemí vychovaný? Jak skvělé partyzány zrodil náš kraj? To jsou oni, ti houževnatí, trpěliví, vytrvalí horští lidé.

Co podniká sociální pracovnice? Bohužel, zatím chce odstraňovati následky. V roce 1945 vypracovává plán rozsáhlé sociálně zdravotní pomoci. Má se — tady na vsi — vytvořit dispensář pro ty přetížené vesnické pracovníky, kteří nemají pokdy jít do města, pronatální poradna, poradna Ochrany pro děti, výběrová škola pro děti zdravotně ohrožené — a hlavně jde jí o soustavný výzkum vesnic čalupa po čalupě, vesnice po vesnici aspoň jednoho lékařského obvodu. Je třeba svědectví zjevit světu, jak smrtelně churaví tento kraj — má to být sociální diagnosa kraje. V dobách revolučního kvasu stává se za plán místní národní výbory i okresní národní výbor — získává se porozumění ústředních úřadů. Ale i při dobré vůli vše jde pomalu — stavební objekty meztím se pronajímají. Rok prodlení. Na podzim 1946 opět naděje na získání lékaře a na koupi domu pro dispensář, opět souhlas předsedy ONV, bohužel — opět dům prodán, tentokrát — pro zřízení továrny na zemědělské vsi! Chá-

pete, co znamená tato továrna pro zemědělskou práci? Jaky svod pro zemědělce, přetíženého, k smrti unaveného? Možnost regulované práce, snazší a větší výdělek. Nikdy nebyla duše rolníková vydána většímu pokušení zraditi zemi! Unavené tělo je největším nepřítelem této práce. A přese vše velký počet rolníků opět protestuje — jeho mluvčí drasticky upozorňují na obtíž zemědělství — a vyhrávají. Ministerstvo průmyslu zásadně nesvoluje k přemístění továrny do Oldříše, továrna bude v Poličce. Jistě nejrozumnější východisko, vždyť Oldříš je jen deset minut vlakem vzdálena od Poličky.

Je vyhověno rolníkům i těm, kdo si chtějí v zimě přivydělávat. Sociální pracovnice nespokojuje se sociální diagnosou. Chce pomoci odstraňovati příčiny. Seskupuje kolem sebe přátele Vysočiny, nachází opory ve spolku rodáků a přátel Vysočiny, kteří si kladou za úkol vymoci zemědělcům pracovními silami. Vždyť tolik synů a dcer Vysočiny, láskou spojených s krajem, patří k nejvýznamnějším občanům a občankám republiky — jak skvěle duchovní přehodnocení živného základu jejich horských otců a matek! Zjišťuje úžasnou disparitu cen výrobků zemědělských k průmyslovým — opět smrtící rána do hospodářské struktury kraje.

Zjišťuje nutnost doplnujícího domácího průmyslu, který by v zimě umožnil lidem výdělek, podmínky stávajícího domácího průmyslu a objevuje další skryté hospodářské souvislosti tohoto kraje. Zjišťuje v určitých, bohudík výjimečných případech, fakta neuvěřitelného vydrání v domácím průmyslu právě těch nejubožejších! Do kraje je pozvána vzáorná textilní umělkyně pí. Tejnizorová z Prahy. Obětavě přijíždí za největších mrazů, prochází vesnicemi, ověřuje fakta. Zkouší pracovní schopnosti domácích dělnic, zjišťuje, že ke zvýšení hospodářské úrovně domácího průmyslu musí dojít k odbornému školení dělnic. Nejde o nic jiného, než vyrábět exportní věci, a ty musí být hodnotné. Podají se získati pro svoji práci spolek Vysočiny?

Nastává usilovná činnost k přípravám pro rozvíjení domácího průmyslu — došlo k spolupráci se státním školským ústavem, jehož umělečtí poradci budou domácím dělnicím navrhovati vzory, s ústřednou pro lidový umělecký průmysl, s družstvem VKY, v nejbližších dnech bude příznivě vyřízena naše žádost o zvýšení přídelu surovin, touto dobou probíhá už kurs vyšívání, později paličkování. Pracuje se pokud jde o suroviny, také o svépomoc kraje obhospodařováním místních produktů. Spolek Vysočina se vzácným krajanským porozuměním usiluje o zřízení sociálních institucí na Vysočině.

A nyní jako hromová rána — zpráva, že továrna v zemědělské obci O. už od 1. května, v době nejpřísnějších prací, je v provozu! Nepochybujeme, že ti veřejní činitelé, kteří k tomu dali souhlas, dali se přesvědčiti zástupci industrialisace o výhodách tohoto opatření. Ptáme se otevřeně:

Je známo veřejnosti, že stačí jeden neúrodný rok, a jsme v kritické výživovací situaci? Měli by si to uvědomiti ti městští lidé, kteří žijí z práce rolníkovy a přece mu tak těžce poškozují práci!

Je známo vám, zemědělci v Oldříši, že v průmyslu je jen 50 procent surovin? Uvědomujete si, že po zastavení práce v mnoha továrnách, které se v brzké době očekává, budete se vraceti na zanedbaná pole, zanedbaná hospodářství? Kam se vrátíte, prodáte-li hospodářství? Uvědomují si veřejní činitelé, že takhle řešiti zemědělskou krizi venkova znamená hýbat kořeny stromů, z nichž vyrůstá národ? Industrialisujte Vysočinu, ale tam, kde jsou k tomu podmínky! Proč kupiti na okruhu 6 km tři textilní továrny? (Polička firma Feuerstein, kde ještě na podzim 1946 chybělo k plnému provozu 150 dělníků, firma Flohrer, a firma Luderman v Oldříši) — když marně ucházeli se o tento průmysl městečko Bystřé na okrese, kde je volný zámek, 300 dělníků bezzemků, dojíždějících až 15 km do práce? Svojanov se zámkem? Rohozná s průmyslovým obyvatelstvem?

Ano, industrialisujte náš chudý kraj! Ale ne tak, abyste zmenšovali beztak malý krajic národního chleba ubíraním zemědělských sil do průmyslu. Či má docházeti k té smutné situaci, aby zemědělské dělnice z vesnice pracovaly v továrně a do vesnice byly přidělovány brigády odjinud?

Voláme na pomoc všechny lidi dobré vůle!

Zachraňte Vysočinu!

Sociální pracovnice

V diskusi o zemědělství promluvíli pisatelé z duše všech zemědělců, kteří nemají ani čas pozvednouti mysl k polemice. Chtěla bych jako výkonná selka, matka tří malých dětí — spolujatelka hanáckého gruntu a jediná ženská pracovní síla na tomto — přičleniti několik rádek s hlediska žen, na

dopisy

kteří v první řadě padá tíha poměrů. My, zemědělské ženy, které beze slov pracujeme bezpočet pracovních hodin, cítíme do morku kostí, že poměry v zemědělství jsou neudržitelné. Zemědělské ženy žijí v našem státě pod lidskou a sociální úroveň. Za jejich stachanovské výkony v domě, ve stáji, na poli, je jim údělem ne život, ale živoření.

Jak jinak nazvat ten nekonečný chvat práce, který začíná v půl 5. hod. a končí v 9 hodin večer — má-li malé děti, tedy později. Pro její osobu nezbude jí ani chvilka a děti je nucena od sebe odhánět, aby jí nepřekážely v práci. A populační otázka? Zemědělská žena hrozí se možnosti nového mateřství — ne, že by se mu chtěla vyhnouti, ale jak zastatí pak nejnnutnější práci v hospodářství? Večer necítí nohy ani ruce. A když radio hraje k sobotnímu oddechu po práci, čeká jí uklid celé domácnosti, příprava krmení — a v neděli poklid dobytka a drůbeže, jako každý všední den — správka oděvu dětem. Čtení? To je vyloučeno, na to nezbude při nejlepší vůli čas. Není to milový krok zpět? Je i pro nás kultura?

Je možné, aby zemědělská žena takto trvale žila? Aby trvale vydržela to nemožné prodloužení pracovní doby, když v jiných oborech omezené pracovní doby je snaha po jejím zkrácení? To může posoudit ten, kdo život selských žen zná, Sama jsem dojila osm krav. Po tři měsíce mne tak bolely ruce, že jsem od 2. hodiny v noci běhala jako šilenc. Léčila jsem revma, polykala tablety, nic platno, bolest se opakovala. Pak jsem jela do Prahy. Na druhý den bolesti se nedostavily, ruce měly klid. Kdyby se mi nepodařilo získat pracovní sílu pro stáj, znamenalo by to snížení počtu dojníc na polovic — na co by síly stačily, jak je tomu ve většině případů. A menší dávky masa a másla jsou toho důsledkem.

Vděčíme za pomoc brigádám, ale to není vyřešení, to je jen pomoc v největší nouzi — ve špičkových pracích. Nedostatek stálých sil k poklidu do stáji to nevyřeší — nezlepší to nedostatek masa a másla.

Jak zjednatí nápravu?

Když jsme dovedli jiné chyby radikálními činy opravdu revolučními odstranit, proč pro ty nenaročné pracovníky pudy máme jen prázdná slova? Či je pravdou názor, který se na venkově šíří, že sedlák má dvě práva — pracovat a mlčet? Plně tomu dává za pravdu nemožnost uzákonění JSCZ i jednání o stanovení ceny řepy. Jedné vrstvě národa při všech sociálních vymoženostech a opatřeních je svatým právem bojovat za právo stávkami. Pro rolníky je hrozným přečinem snaha znát cenu řepy, než jim začne kolem ní dlouhá a těžká práce. Jsou za to vedeni ministerstvem vnitra k odpovědnosti jako sabotéři a ostře vyslýcháni. Který dělník neví, jakou dostane mzdu, než nastoupí práci?

Prosím, řešme v našem státě demokraticky a rovnoprávně zemědělskou otázku. Je pro nás životně důležitá. V zemědělství tvoříme naše čs. hodnoty — 55 procent vývozu — ke kterým nepotřebujeme surovin ze zahraničí, ale jen půdu, pracovitě ruce, slunce a dešť.

Neřešením této otázky zvyšuje se neklid na venkově. Není možné mlčet, když bilance naší práce je při velkém úsilí celé rodiny dnes pasivní. Co nám pomůže, že vlastněme statistické majetky. Při veškeré mnohahodinové pracovní době nezaručují rolníkovi mzdu dělníka, který sám žije celou rodinu. Není nic platné, že žena pracuje s ním. Zvláště přičiňovali se kdo a pěstoval loni zeleninu. Jak jsme k tomu byli vybízeni, je jeho bilance žalostná. Kde nám zůstal vánoční příspěvek pro všechny členy rodiny, kde je příspěvek na děti — i ta placená dovolená? Toto má zaručen každý pracovník — ať přší nebo je sucho — ať je kalamita se zeleninou, zaviněnou špatnou distribucí, či když rané i pozdní brambory nechce nikdo vzít!

Myslíte, že za daných poměrů se zmírní útěk z venkova? Za naše výrobky jsou nyní ceny, stanovené bez kalkulace. (Cena řepy podle kalkulace 72 Kčs — stanovená 60 Kčs). Jakmile náš výrobek opustí selské stavení, podléhá kalkulaci, a kdo s ním přijde ve styk, odměněn po zásluze. Ať je to sběrač mléka nebo vajec, či zaměstnanec v družstvech a cukrovařech a pod., bez rizika dostanou náležitý plat.

Proč měřme a hodnotíme tak naše práce rolníka, jeho ženy a zemědělského dělnictva? Tato nespravedlnost a nic jiného vyhnala naše zaměstnance do továren, k počtě a drazé. Tato nespravedlnost bude vyhánět naše děti z rodných gruntů za lehčím a bezstarostnějším životem.

Chceme věřit, že ještě platí mravní zásada, jak jsme se učili v občanské nauce — že nemůže žít jedna vrstva národa na úkor vrstvy druhé. Nechceme žádné dary. Chceme v demokratickém státě spravedlnost.

Marie Novotná, selka

Řekněme si pravdu

Tak tedy řečí kolem mého článku »Řekněme si pravdu« přibývá a nezbyvá než prokazovat padní komu padní. Podstatnou složkou většiny replik se slovenské strany, ať již časopiseckých a tudíž více méně oficiálních, anebo soukromých, bylo značné rozčilení. Připomínám předem, že šlo jen o poznámky více méně reportážské, které nikdy nechtěly říkat, že jen a jen takové je Slovensko, které na nejednom místě přiznávalo Slovákům klad, přiznávalo i určitou snahu po vyrovnání a urovnání dnešních neshod mezi námi a Slováky. Kdybych byl udavačem a ne novinářem, jmenoval bych nejen místa, ale i lidi. Jen to, že mi nešlo o postizení jednotlivce, ale o vystižení podstatného charakteru celku, mi kromě osobní cti brání v tom, abych tak učinil. Ale opakuji: ani jedna věta není fantastická, jak ostatně čtenáři Dneska z dopisů mohli soudit, že mnoho i ti, kdo podávali repliku, přiznávali anebo aspoň omlouvali, hledíce najít podobnou chybu na straně české.

Kdyby ti, kdo ony dopisy psali, to myslili upřímně, pak by se především obrátili k vlastním — ke Slovákům. Tak by aspoň nebyli prozradili mnohé skutečnosti svého nečeskoslovenského smýšlení. Což neuvěřuje věta inž. Bu: — »chopťte ich teraz súdit (to jest gardisty), nemáte potom slovenský národ.« —

Pan Lupták ve své replice srovnává slovenskou zradu v roce 1939 a její přípravu s tím, co předcházelo Mnichov a co po něm následovalo v českých zemích. Opět chyba v chápání nejzákladnějšího principu celé věci. Nelze srovnávat (při čemž vina protektorátních činitelů objasněná soudem, je nám jasná a trest spravedlivý) s tím, co bylo na Slovensku, neboť tam nejen že Tiso a jeho nohsledi připravovali od let rozbití republiky, ale po jejím rozbití v úřadech setrvali a jak bylo soudně prokázáno, ha frontách nebo při potlačení slovenského povstání bojově vystoupili proti jejímu obnovení. Tedy v tom je ta podstata.

Pan dr. Okružský, který obviňuje, že článkem »Řekněme si pravdu« — »poškozuji vývoj vztahov mezi Čechmi a Slovákmi« — by však mohl vysvětlit tyto skutečnosti, které prokazatelně podrývají naše vztahy. Jsou to:

1. Piešťanská manifestace, která měla řadu pokračování také v jiných obcích na Slovensku, o nichž by snad více mohla říci státní bezpečnost.
2. Smuteční modlitby za popraveného Josefa Tisa, které svým rozsahem daleko předčily rámec stranické fanaticnosti několika nepolepšitelných autonomistů.
3. Výhrůžné dopisy, zasláné mnoha československými citlivým slovenským osobnostem nebo slovenským zpravodajům českých časopisů, případně celým redakcím těchto časopisů.
4. Tajemník Strany slobody musil na trenčanskoteplickém sjezdu vyvracet nařčení, že jeho strana je odpovědná za odsouzení Josefa Tisa a za to, že mu nebyla udělena milost.
5. Odvolání předsedy Národního soudu slovenského dr. Daxnera a odstoupení dr. Rigana, kteréžto události nelze kvalifikovat jen jako výsledek politického souboje obou hlavních slovenských stran.

To vše je tedy daleko více než moje poznámky o gardistech v kasárnách, o vysávání českých zemí (viz poslední dodávky obilovin) nebo podobné projevy nenávisli vůči Čechům v hostincích a hotelích. I o tom bych mohl napsat hodně poznámek. Jistě, že slovenský problém není v těch drobnostech všedního dne. To také jsem nikomu netvrdil. Byly to jenom pramenky těch věcí, které se slévají potom v jediný celek.

Před rokem 1938 jsme také manifestovali, také jsme hovořili o věrném bratrství, přátelství a ku podivu velká část slovenské inteligence vyrůstala na našich školách a přece, když se vrátila domů, byla nejednou protičeská. A chceme-li jít dál, vzpomeňme všech těch historických manifestací slovensko-moravských před první světovou válkou. Nepochybují o tom, že byly upřímné. Nepochybují ani dnes o tom, že na Slovensku žijí upřímní Čechoslováci. Těžko by mi bylo se dotknouti právě jich, ale musejí uznat dnes tutéž výtku, kterou jsem řekl svým slovenským přátelům v roce 1938. Vina na rozbití Československa padá na všechny Slováky. Ovšem větší měrou padá právě na ně, na slovenské Čechoslováky, protože nedovedli přemoci ty, kteří pracovali proti republice. Nejde o to, zda to bylo z hostejnosti nebo malomyslnosti nebo snad z toho, že nakonec přece jen zakolísali ve své československé víře. Skutečnost je ta, že ke 14. březnu r. 1939 došlo. Co tedy dnes říci Slovákům?

1. Rozbití republiky byl zločin. Ať toto rozbití bylo nesené jakýmkoli dochvilným a nedomyšleným idealismem. Pisatelé připomínají vypálené slovenské vesnice, vyvražděné obyvatele, padlé partyzány. Musilo k tomu všemu dojít, kdyby bylo Slovensko hned od počátku bylo jednalo jinak? Pravda je ovšem ta, že Slováci byli svou svobodou nadšeni, že ještě dnes je konečným cílem převážné většiny obyvatelstva. Věřili, že udělali dobře bez ohledu na to, že tak svou svobodu přijali z rukou toho, kdo stál proti celému světu a že i je by byl nakonec stihl osud vyvražděvaného Slovanstva. Teprve v poslední chvíli se snažili, probuzeni několika jasně vidoucími lidmi a také zastrášení blízké katastrofou nacismu a jeho přísluhovačů, najít východisko. Uvědo-

mují si dnes na Slovensku, jak těžce by byla na ně dolehla spravedlnost jako na válečné zločince, kdyby je nebyla zachránila republika Československá ve jménu banskobystrického povstání? Anebo souhlasí snad Slováci s těmi, kdo říkají, že prezident Tiso by byl šel a uvítal Stalina, Rudou armádu a že by byl dál prezidentem? Jak nalví názory. Slovensko jen Československu může děkovat za to, že není dodnes zemí okupovanou, tak jako Německo nebo Maďarsko nebo Japonsko. A je snadné domyslet, co by hospodářsky, politicky, sociálně, kulturně i mravně tato okupace stála. To by nebyly jen reparace, to by byl vlastně zánik slovenského národa.

2. Slovensko prý bylo obnovením republiky Československé ochuzeno. Prý bylo strženo ze své vysoké prosperity. Slovensko, a to jest pravda, kterou ne lze měnit, vykoupiilo svůj poměrný blahobyt tím, že za chytrost delo čest. Ostatně, jaký blahobyt to byl? Bylo to drancování československé mrtvol. Bylo to drancování toho, co Československo za dvacet let na Slovenskú vytvořilo, anebo to je snad již předem vybrání z konta nové republiky. Slovensko nebylo obnovením Československa ochuzeno. Naopak, Československo reorganizací a pomocí zachránilo slovenské národní hospodářství před naprostým chaosem. Není-li tomu tak, nechť Slováci v dalších dopisech označí, co tedy Československo Slovensku vzalo, čím ho ochudilo.

3. Další poznámka, která by mohla být vlastně poznámkou z á k l a d ů í, je otázka, čím až do této chvíle přispělo Slovensko k vybudování nové ústavy, která je jednou možnou základnou našeho spolumění. Nejde o fečí, jež lze kdykoliv odvolat nebo podle potřeby změnit jejich význam, jde o závazná prohlášení. Proč ještě Slovensko jasně neřeklo, co chce v ústavě? Proč Slovensko se ve všech věcech zásadních hájí do pláště tajemství anebo velkomyslného prezírání věcí a proč se snaží vydělávat na obou stranách na Západě i na Východě? Je pochopitelné již z podstaty komunistické strany, že hledí stále k Východu. Proč na druhé straně demokraté neustále koketují se Západem a někteří dokonce věří, že Durčanský jim vybojuje samostatnost a že Američané dosadí na Slovensko dr. Hlečka za presidenta? Anebo jsou to opět jen moje mylné informace? Je to opět jen bajka o kamenu před Wilsonovým nádražím, jak by si přál pan dr. Okružký? Proč tedy, jsou-li Slováci upřímnými Čechoslováky, to neprokáží tím, že jasně a přitom československy budou formulovat své požadavky v nové ústavě?

4. Proč Slovensko podezírá všechny ty, kdož přicházejí s upřímnou kritikou se strany české ze zlomyslnosti, z toho, že jsou propagátory a nositeli nového českého centralismu? Proč místo rozhořčených nekonkrétních útoků nepřijdou s jediným konkrétním plánem na urovnání našich záležitostí? Úvodníkář Národní obrody se dovolává Masaryka, masarykovského idealismu, ale my máme právo, ba povinnost, právě ve věcech Slovenska, a po událostech v r. 1939 se dovolávat Masaryka — realisty, který dovedl do všech důsledků jít za pravdou proti všem maskám a nadto jít s odkrytým hledím bez ohledu na chvílkový prospěch. Tak tedy tolik.

Nebudíž toto vykládáno jako zlomyslný útok, ale pouze jako několik příspěvků k další možné debatě, jejíž výsledkem by mělo být jasné poznání Slovenska, ne toho oficiálního, které potkáváme na manifestacích a které zdvořile a diplomaticky šermuje slovy svých politických představitelů, ale toho Slovenska, které, i když je nespokojeno, i když má své nepochopitelné bolesti a své nedostatky, i když je zatím nepřátelské, musí být získáno jako nedílná součást jednotné Československé republiky.

Vyznamenání

Vážená redakce!

Na okraj článku Jiřího Nehněvajšy »Na místo bolestivé« ze 7. čísla »Dnešku« chtěl bych napsat několik nečasových poznámek.

Roku 1917 po bitvě u Zborova se také udělovaly georgievské kříže a medaile. Jak? Tehdy se svolala celá rota a na tomto veřejném shromáždění se navrhl k vyznamenání ti bratři, kteří prokázali v boji výjimečnou statečnost. Oceňování hrdinství bylo tedy veřejné. Bylo proto přesné a naprosto spravedlivé. Bylo to, myslím, nejdemokratičtější udělování vyznamenání, jaké je myslitelné. Ale spoň u naší roty nebylo nikoho, kdo by byl vyznamenán neprávem. Ze potom jeden z vyznamenaných — Josef Suchý — vyhrával na fláinet na plzeňském mostě, je už jiná otázka.

Na Sibiři po ukončení bojů s rudou armádou byla již situace poněkud změněná. Tenkrát se kříže a medaile tak říkajíc — fasovaly. Na každou rotu přišel určitý počet spojeneckých vyznamenání, o něž se měli vojáci podělit. Náš prapor se tehdy sešel na meetingu, kde se velkou většinou usnesl, že žádné medaile a kříže nepřijme. Bylo to hlavně pod dojmem poznání, že boj s rudou armádou byl tragickým nedorozuměním. Měňšina se tomuto usnesení nepodrobila a rozebrala si všechna vyznamenání. Nelze říci, že by to byli právě ti nejstatečnější.

Za mobilisace r. 1938 narukoval k našemu pluku také bratr T., jeden z té menšiny. Býval písařem u štábu a snad si jako legionář ani nikdy nevystřelil. Sotva nás oblékl do uniforem, bratr T. kamsi zmizel. Když se vrátil, zdobilo jeho široká prsa nejméně osm řádů a vyznamenání, které si koupil v obchodě na náměstí. Bratr T. byl určen na stráž k internovaným vojákům německé národnosti. V noci byl jsem se podívat, jak statečně si vede. Místo hrdiny stála před branou jen jeho puška; hrdina sám seděl v blízkém hostinci u piva.

Mohl bych jmenovat majitele revoluční medaile, který v době pražské revoluce se teteřil strachem r. krytu, z něhož nevylezl, až když po ulicích hrčely ruské tanky. Mohl bych jmenovat jiného »hrdinu«, který se stal hrdinou, protože mu to dosvědčili jiní tři »hrdinové«, kterým na oplátku zase on dosvědčil jejich hrdinské skutky. Z novin víme o konfidentovi gestapa, dekorovaném Čs. válečným křížem.

V sibiřských těpluskách se často rozprávělo o vyznamenáních za statečnost. Přebládal názor, že všechny řády a medaile je přežitek. Nasazuje-li voják ve válce život, je to jeho povinnost vůči národu, vlastní rodině i vůči sobě. Za to, že někdo dělá svou povinnost, nepřisluší mu ani vyznamenání ani různé výhody nebo přednosti. Jen úcta jako každému, kdo dobře své povinnosti vykonává. Dnes ovšem jsou názory jiné.

Proto nepřestanu vzpomínat na vrchního velitele spojeneckých armád na západě generála Eisenhowera, kterého jsem za jeho pražské návštěvy viděl bohužel jen na plátné biografu. Jel po ulici v otevřeném voze, byl nevojensky prostovlasý a usmíval se také zcela nevojensky. Na jeho prsou nebyl ani jeden vojenský řád, hvězda, kříž nebo medaile. A tento voják, zdá se, splnil dobře svou povinnost.

Presidenta Masaryka jsem také nikdy neviděl ověšeného řády, nanejvýš se skromnou legionářskou stužkou v knoflíkové dírci.

Václav Kaplický

Vážený pane redaktore,

v čísle 7. týdeníku »Dnešek« byl v článku nadepsaném »Na místo bolestivé« podroben kritice způsob, jakým jsou udělována československá vyznamenání, jichž se často dostalo osobám nehodným, takže význam uděleného vyznamenání je tím podstatně snižován. V této souvislosti bylo vytknuto i odbojovým organizacím, mezi nimi i Svazu národní revoluce, že s tímto postupem souhlasí, když veřejně neprojevily svůj nesouhlas.

Svaz národní revoluce souhlasí sice s podstatnou částí této kritiky, pokud se týká udělených vyznamenání, nestavěl se však k tomu nikdy nečinně. Soustavným upozorňováním příslušných úřadů dosáhl v četných případech nápravy těch nedopatření, jež se již stala, a stará se i preventivně o to, aby se podobné nežádoucí případy nemohly opakovat tím, že v pochybnostech podává své dobré zdání a návrhy. Protože v této své snaze nachází nyní plně pochopení u příslušných úředních míst, neměl Svaz národní revoluce důvodů, aby se obracel na veřejnost nějakými protesty.

U Svazu národní revoluce se tedy nejedná o nedostatek pochopení toho, co má znamenat vojenské vyznamenání. Jde tu o vyčerpávající boj s »hladem po metálích«, který se neštítí žádných prostředků, jen aby došel svého ukojení. Závada je nejčastěji v tom, že i národní výbory a různé úřady se domáhají vyznamenání pro své členy a příslušníky, potvrzující při tom úředně pravdivost fakt často velmi pochybných. Proti tomu stojí Svaz národní revoluce bezpodmínečně na zásadě, že jen a jedině vedoucí odbojové organizace po případě bojový velitel je oprávněn podávat návrh na vyznamenání příslušníka své jednotky, při čemž nese plnou osobní odpovědnost za věcnou správnost svého návrhu. Nadto ještě Svaz žádá, aby ke každému takovému návrhu mohl podat své vyjádření. Kdyby byly tyto předpoklady od počátku uskutečněny, nemohlo dojít k politováníhodným případům vyznamenání osob nehodných.

Budeme Vám proto velmi zavázáni, vážený pane redaktore, jestliže toto naše stanovisko oznámíte veřejnosti.

S bratrským pozdravem:

Orálek,
generální tajemník

Dr. J. Grňa,
předseda SNR

Ministerstvo národní obrany se ohrazuje proti nesprávné a mylné textaci v článku Vašeho časopisu »Dnešek« čis. 7 ze dne 15. V. 1947 »Na místo bolestivé«:

1. »a válečný kříž dostal konfident,

2. Konec: 15 let žaláře a Válečný kříž. Stalo se v Brně L. P. 1947.

Vyšetřením případu bylo zjištěno: Velitelstvím partyzánského pluku jm. Ludvíka Svobody v Chrudimí byl 24. července 1945 předloženo návrh na udělení Válečného kříže 1939. Návrh podal a podepsal známý parašutista por. Václav Klis, velitel part. oddílu, který byl vysazen v říjnu 1944 do týlu nepříteli na Lounsku a posléze pracoval na Chrudimsku jako příslušník čs. I. arm. sboru v SSSR. Osobnost tohoto velitele, parašutisty, zaručovala hodnotu návrhu — návrh jest mimo to spolupodepsán náčelníkem štábu part. pluku št. kpt. Osendorfem a komisařem pluku kpt. Dekerem a byl prověřen partyzánským oddělením MNO a podepsán kpt. Masným. MNO nevidělo tudíž žádných překážek proti realizování návrhu a Válečný kříž 1939 Ladislavu Babákovi byl udělen 4. srpna 1945 (tedy ne L. P. 1947!).

MNO nemůže připustit, že by navrhovatel podal návrh na osobu, o níž by mu byly známy okolnosti, které vyšly najevo téměř až po dvou letech soudním řízením před lidovým soudem (L. P. 1947, jak uvádí »Dnešek«).

MNO však na věc bylo upozorněno mnohem dříve, než vyšel článek v »Dnešku«, a to dne 15. V. 1947, a sice článkem, uveřej-

něným v časopise »Čin« v Brně, který se dostal do rukou MNO v únoru 1947. MNO ihned učinilo náležité kroky u lidového soudu a rovněž požádalo redakci »Činu« o náležitou opravu tendenčních vět, jako: »Teď ještě zůstává otázka, jak se bude na trestanceckém oděvu vyjímát Čs. válečný kříž« (oprava, resp. odpověď MNO nedošla), jelikož pravděpodobně pisatel článku ani redakci »Činu« nebylo známo, jak i konečně pisatel článku v »Dnesku« i jeho redakci, že podle zákona každý Čs. občan, byl-li pravoplatným rozsudkem odsouzen k trestu žaláře (nerozhoduje doba), ztrácí všechna vyznamenání ihned po vyhlášení rozsudku. K tomu ještě MNO uvádí, že na základě oznámení mimořádného lidového soudu v Brně o rozsudku čis. Lsp. 1331/1946 ze dne 19. března 1947 byl Vladislav Babákovi Válečný kříž 1939 odňat — bylo vyhlášeno v OV-MNO, čis. 32, str. 267 ze dne 19. dubna 1947 tímto výnosem MNO: »Rozsudkem mimořádného lidového soudu v Brně byl odsouzen podle § 7/3 retr. zák. pro zločin proti osobám Babák Vladislav k trestu těžkého žaláře v trvání 15 let, zostřeného tvrdým ložem čtvrtletně. V důsledku toho pozbývá uděleného mu vyznamenání.«

Poznámka:

Nelze považovat za správné, že v podobných případech, jako byl uvedený článek v »Dnesku«, nejsou vždy uváděna jména s příslušnými daty o identitě a že je někdy nutno po nich pátrat.

TMNO

Hlas barikádníků

Vážená redakce!

Prosíme o uveřejnění těchto řádků:

Když »barikádníci« se shromažďovali 11. V. na Dvořákově nám. k závěrečné oslavě pražského povstání, nelze tvrdit, že by jejich nálada byla slavnostní a radostná, jak by se dalo předpokládat. Barikádnické bratrstvo bylo stísňeno a všichni cítili, že barikádníci nezaujímají to místo při národních vzpomínkových oslavách pražského povstání, jaké jim přísluší.

Bolelo nás, že pan prezident republiky, jako vrchní velitel branné moci, nebyl pozván na slavnost, a že jsme my, jeho bojovníci, nemohli se mu podívat při slavnostním pochodu s nadšením do očí. Mrzelo nás, že jsme neviděli na slavnostní tribuně pana ministra NO nebo pana náčelníka štábu. Víme, že ani 4. V. neměl být gen. Kutlvašr pozván na slavnostní tribunou na Václavském nám. Jen na hrozbu, že se barikádníci oslavy vůbec nezúčastní, byla sjednána náprava. A byl to přece velitel pražského povstání.

Pražské povstání bylo vyvrcholením národního odboje, jak to potvrdil sám pan prezident republiky, a my barikádníci máme tolik sebevědomí, abychom věděli, že oslavy pražského povstání, třebaš byly celonárodní — jsou především oslavami našimi.

Pražský lid povstal spontánně na první zavolání rozhlasu. Povstání 5. května nebylo výsledkem vědomého plánu podzemního hnutí. Vytrysklo z nahromaděného zášti, pokořeného vojenského sebevědomí a touhy po opět národní a státní samostatnosti. Pražský barikádník svým bohatýrským gestem zachránil vojenskou čest českého národa, když sám bez cizí pomoci (tolikrát slibované, ani v kritických dnech povstání neposkytnuté) se vrhl skoro s holýma rukama (to není méně obzřelné) na silného, dobře vyzbrojeného, krutého a zavileho nepřitele, zapomenuv na přísluševnou českou střelivost. Vítězství Spojenců bylo jisté, ale nebyl jistý místní výsledek povstání. Mnoho oportunistů usuzovalo rozumově, že pražského povstání nebylo třeba, že svoboda by nám byla padla jako samozřejmost do klína a že byly všechny ty velké oběti zbytečné. Ale pražské povstání se nedělalo rozumem, nýbrž citem. Nejkrásnějším gestem byla právě ta nepředloženost a zdánlivý nerozum, jenž nevážil poměr sil a výsledek. Že pražské povstání zachránilo vojenskou čest a povzneslo vojenské sebevědomí českého vojíka, je velká mravní hodnota pražského povstání. Smylu nezaviněnou a hlodavou pohanu z r. 1938, jež zasadila českému lidu a jeho vojenskému sebevědomí tak strašnou a palčivou ránu. Kdo prodával mobilisaci, ví, jak tíše, ale tvrdě a odhodlaně beze zpěvu a bez alkoholu šel český záložník za svou povinností. Kdo prodával osudný večer, kdy byl oznámen mnichovský díklat, ví, že stačil silný muž, aby strhl celý národ do války. Takového muže nebylo a národ uposlechl své vlády. Je skoro tragické, že se našel čs. ministr, jenž v cizině — třebaš spřátelen — vytýkal českému lidu nedostatek hrdinství.

My barikádníci víme, že pražské povstání nemělo na výsledek války vlivu. Bylo jen závěrečnou tečkou, jak řekl jeden sovětský důstojník. Ale my dobře víme, že pražské povstání bylo přes to s národním a státním hlediska velkým politickým a vojenským činem. Politický význam potvrdil pan prezident republiky. My barikádníci jsme dokonce tak smělí, že si připsujeme záchranu našeho hlavního města před zkázou, ne-li zničením. Německý plán na obranu »pevnosti Prahy« předvídal kruhovou obranu města a obranu toků Vltavy a Labe. Několik dní klidného zázemí by bylo stačilo na organizaci obrany Prahy a toků. O tyto tak drahocenné dny připravilo pražské povstání vedení německé armádní skupiny, operující na našem území. K potlačení povstání stahovalo německé velení jednotky z okolních posádek a dvě pancéřové divise. Kdyby nebylo pražského povstání, byly by musily rudé divise Prahu dobývat. Jak by Praha pak vypadala, záleželo by na síle německého odporu.

My barikádníci víme, že ochotu okupantů ke kapitulaci, podle níž německá posádka vcelku opustila v noci z 8. na 9. V. 1945 Prahu, uspišil bočný manévr armády Rybalkovy, ale my víme také, že ochota ustoupit z Prahy byla způsobena nemožností Prahu bránit a ubránit právě pro všeobecné povstání pražského lidu.

My barikádníci máme za to, že jsme oprávněni vzpomínat s hrdostí na květnové dny 1945. Pražský lid oceňuje ve své valné většině výkony barikádníků spravedlivě a vital barikádníky, jak 9. V. 1945, tak 11. V. 1947, srdečně potleskem a voláním. Co je přičinou, že pražští barikádníci nejsou oceňováni na oficiálních místech, nevíme, ale citíme to od r. 1946. R. 1946 nebyl při předávání praporu, věnovaného pražským barikádníkům americkými Čechy, přítomen ani pan ministr NO ani náčelník štábu. Při následující manifestaci Spolku přátel SSSR přítomni byli. Při slavnostní přehlídce na stadionu 9. V. 1946 čekali barikádníci 3 a půl hodiny, než na ně jako na poslední došla řada k slavnostnímu pochodu před panem prezidentem republiky. Dne 4. V. 1947 nešli barikádníci pro špatně fungující rozhlasové zařízení ani slova z proslouvených řečí, mnozí znechuceně odešli. Slavnostní koncert 6. V. 1947 byl tak špatně organizován, že Smetanova síň zela při vstupu pana prezidenta prázdnou. Špatná organizace nebo nezáměr? Ani r. 1946 ani letos se nesměli barikádníci účastnit vojenských přehlídek, ač 80% jich jsou záložníci a vůbec vojáci. Je to záměrné? Nevíme, ale vypadá to tak. Myslíme si však toto: nebude-li vedení SNR, městští a vládní činitelé s námi počítat, nás přehlížet a nedovolí-li, aby barikádníci zaujali při celonárodních oslavách pražského povstání to místo, jež jim právem přísluší, zřeknou se takových oslav zcela a uspořádají si vzpomínkovou slavnost sami. Myslíme, že pražský lid půjde s nimi.

V dokonale úctě

Odbočka 20, Sdružení barikádníků v Břevnově

Okolo jedné diskuse

Vážený pane redaktore,

při neobjektivnějším posuzování obou diskutujících stran nemohu se ubránit předtůše, že toto jinak nadmiru zajímavé klání dvou tak zkušených publicistů nedospěje k žádnému výsledku. Proč? Poněvadž nemáte oba stejné možnosti útoku i obrany. Vy jste proti p. Barěšovi ve výhodě. Máte mnohem širší volnost pohybu. Kromě obecných zákonů diskuse nejste vázán žádnými jinými ohledy, než které si sám uložíte. Vy můžete dokonce i doznat v něčem omyl, když Vaše láska k pravdě bude silnější, než nutkání osobního prestiže. Ne tak pan Barěš. Je nadšeným vyznavačem ideologie, která, ať právem či neprávem, se povýšila na vědu. Připouští-li věda omyl jen nerada, víra ho vylučuje vůbec. Většinou stoupenec této doktriny je marxismus vírou, a to fanatickou. Podle povážených zkušeností vidím v nich jesuitu socialismu. Opět ne v urážlivém, nýbrž spíše v obdivném slova smyslu. Mají svoji bibli a svůj jediný správný výklad k ní, mají i fanaticismus Tovařystva Ježíšova a jeho slepou oddanost myšlenkám, neznaří pochyby ani kolísání, jdou každou cestou k jedinému cíli a účel světi u nich všechny prostředky. Netrpí ve svých řadách nejmenších úchylek a mají disciplínu v demokracii nemyslitelnou. Při těchto zásadách nemůže ani p. Barěš doznat sebemenší omyl, i kdyby nakrásně chtěl. Nedesauvoval by tím jen sebe. Jde tedy do boje, abych tak řekl, s předepsanou maršrutou, a nic na tom nemění, že se to srovnává s jeho přesvědčením, že »chce, aby se mu nařizovalo«. Kdybych to novočeské hádání měl přirovnat k soudu, p. Barěš měl by v něm úlohu obhájce. Jako obhájce musí za všech okolností a všemi zbraněmi hájit vinníka, i kdyby o jeho vinně neměl nejmenší pochyby. Toto přirovnání mně vnučuje jeho polemická taktika. Nepohodlné otázky se vymkne právníckým únikem od merita věci, řekne, že případ vyluky komunistických spisovatelů nesnese s případem Trágerovým srovnání, že otázka byla špatně položena, a p. Dále však mé přirovnání již kulhá. Soud musí dospět k rozsudku. Kdo však v tomto sporu může rozhodnout? Kde najdete dnes společnou autoritu, když už začínáme rozeznávat »pravou a levou kritiku«? — Skončí to nerozhodně, jako všechny polemiky tohoto druhu. Máme asi každý jinak utvořenou lebku, řekl kdysi už Zola u příležitosti diskuse o lourdeském zázraku s jedním římským knězem.

Protáhne-li se však tento spor na delší dobu, není vyloučeno ještě jedno velké překvapení. Nedávno proklouzla tiskem zprávička, že Zosčenko jde do prosa, a píše na pokání velký partyzánský román. »Bude-li dobrý, bude vzat na milost,« dodává Informátor. Zaskládá-li se to na pravdě a vyjde-li román před koncem této polemiky, dovedete si jistě představit, jak toho p. Barěš užije! Co platno, budete-li tvrdit, že Zosčenko »obrátí na čtyřáku«, že to udělal jen proto, aby vůbec směl psát, a p. Barěš je s to vyžádat si od něho autentickou zprávu, že otočil z nejvnitřnějšího popudu, uznal svoji vinu čistě spontánně, a buďte ubezpečen, že mu Zosčenko takové ujištění dá. Dokažte mu potom, že to není pravda! Pan Tráger sice neobrátí a má přesto svobodu slova, ale p. Barěš se jistě nebude ohlížet na takové maličkosti.

A tak celý tento spor bude mít jen jeden nepochybný následek: prosvítí všechny temné kouty názorové propasti, která se mezi oběma tábory denně takřka šíří a prohlubuje... Konečně je to snad lepší, než ji příkrývat. Povážíme-li však, že se snad totéž děje na fóru světové politiky, nemůže nám být zrovna vesele.

Alfred Vladyka

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Boris Pasternak-Josef Hora

MILOVAT JINĚ

Milovat jiné, těžký kříž,
neb ty jsi krásná beze změny.
Tajemství nádhery tvé již
je jako život rozřešený.

Jarem se táhne šelval snů,
v němž nový život pravdou
bije.

Jsi z rodiny těch kořenů
a duch tvůj jak vzduch
nezištný je.

Lehko je procitnout a zřít
a vymést ze srdce slova smeti
a dále bez něho už žít.

Vše to — snad dovedou i děti.

Z právě vydaného dalšího svazku sebraných spisů Josefa Hory: »Jesenina Pasternak. - Překlady jejich veršů«.

NOVÉ KNIHY

MELANCHOLICKÁ POESIE

Sbírka veršů Jaroslava Kolmana Cassia »Nůž na stole« (vyd. Borový, 138 stran, 50 Kčs), působí na první přechtné podivně melancholickým dojmem. Dekadentní, skoro hlaváčkovské ovzduší připomíná na př. jeho cyklus »Náměsíční«. Bylo by však po-

Jak jsem šťasten! Kdykoli udělám chybu, lidé ji určitě objeví!

KONFUCIUS

vrchnosti, kdybychom si jenom toto odnesli z Cassiových veršů. Ve skutečnosti jsou jeho verše velice podobné Horově poesii z posledních let, v níž se záduštná silueta smrti propletá s mužnou virou zralého člověka. Cassiovy verše nejsou jen mlhavé, meditativní monolog. Není v nich malátnost starého člověka, je v nich i hlas bojovníka, člověka nesmiřeného a dosud mladého.

Tento svár mezi únavou, malátnou skepsí a mužným usilováním o zachování zdravého poměru k životu a k lidem, proráží na povrch monotónních, dokonale harmonických veršů. Nepozornému čtenáři unikne vlastně, dramatický smysl těchto básní. Působí za-často fantomaticky, jako na př. v téměř nadreálném vyličení válečného zvěrstva, v podivuhodné baladě »Koně v noci«. Unikne mu, že zde básník zápasí o svou viru v člověka, která mu již unikala, a to tím spíše, že o ní zápasí ve smutném osamocení, odloučen od sil nového světa, které nazýváme družností a mládím.

A není v tomto zápase nějaké změkčilosti či pózy, není v něm žádného chytráctví, kterým si mnohý spisovatel usnadnil řešení svého poměru ke všemu válečnému zabijáctví, zbabělé krutosti a sprostotě. Lhostejně je, že se tento vnitřní svár halí do náboženského jazyka, ať už mluví v modlitbách nebo ve vzdorném rouhání. Pisatel recenze zajisté nemiluje spiritualismus, mystiku a podobné opičky, jež jsou nám podávány často ve formě velmi avantgardní, v surrealismu, abstraktním symbolismu atd., aby módní neobvyklostí zakryly básnickou nedokrevnost, útek od člověka a od skutečnosti. Avšak pocítil úctu k opravdovosti tohoto samotáře, jenž uprostřed úzkosti a bolestné ztráty iluzí dovedl si uchránit důvěru v člověka a v jeho cestu. Dovedl si uchránit čisté vidění přírody i života. A to je mnoho v této době, kdy mnozí intelektuálové jeho rodu se mastí kousavostí a zlobným krákoráním za svou vlastní prázdnotu a vykořeněnost. Cassiovy verše budou žít v

našich dnech cize a opodál. Literatura půjde patrně jinou cestou. Bude méně meditativní a snad i méně osobní, bude více chlebem spottěby a zbraň boje. Bude krátce a dobře prostší. To jí neubere ani na krásu ani na velikosti útkolu. Avšak ani to, že Cassiovy verše vyznívají cize do našich dnů, neubírá jim na hodnotě. Umění — jak známo — není jen záležitostí talentu, je to též otázka charakteru. A čtenář pocítil maně úctu k tomuto samotářskému básníkovi, jenž nelže a nepřetvařuje se proti své přirozenosti, jenž se nestaví násilně »dnešním a současným«, když jím není a nedovede být Cassius nepatří naší době duchem své poesie, ale mužností a odpovědností, s níž chápe svůj úkol básníka. A budeme si vážit statečnosti, s níž dovedl ve své úvodní básni napsat verše, které jsou — snad mimoděk — nejpřísnější kritikou jeho vlastního díla: »Šťasten kdo jedná, neztračen v snách.«
Jan Štern

25 let trvání oslavilo stockholmské nakladatelství »Natur och kultur«, které, vedeno od počátku nakladatelem Johnem Hansonem, zahájilo svou

Dr Václav Fiala:

TVÁŘ BALKÁNU

Znakem balkánského života byla odjakživa jeho velká skromnost. Balkánský sedlák nemohl mít a neměl zdaleka ty náročné potřeby, jako třeba, prostí obyvatelé v jiných zemích, a jeho skromnost byla často jeho štěstím, i když mnozí Evropané ji označovali za hlupství. Kdo projížděl krásnými vyvýšeninami někde v Hercegovině nebo čudými kraji v jižním Srbsku a na Černé Hoře, viděl tam malá bédná políčka s troškou půdy mezi kamením. V jakési oplocené zahrádce, jež bránila tuto drahocennou prst proti nárazům větrů a proti divokým deštům, rostlo trochu kukuřice nebo několik keříčků brambor. Kolika turistům se svíralo nad tímto obrazem srdce! Nedo-vedli si představit, že by se takto dalo žít. I ti balkánští sedláci nebyli ovšem s výtězkem svého políčka spokojeni a toužili po lepším životě. Byl to však ten život, jež si představují Evropané? Jugoslavie udělala po prvé světové válce za-

chudé horaly z jižního Srbska a Černé Hory do úrodného Slavovska a tam jim přidělila nádherná pole. Průměrný evropský sedlák by se asi přerazil horlivostí, aby výtězek plynoucí do jeho měce, byl co největší. Tito urostlí synové slunného jihu obdělali však průměrně pětkrát nebo dvacetkrát tolik, než ve svých bývalých sídlech a pak si blaženě sedli na zápraží svých pětných domků, pokuřovali si svůj čibuk a všechnu ostatní půdu nechali ležet ladem. Když nadřízené úřady s jejich pracovním výkonem nebyly spokojeny, většina nových kolonistů mávla resignovaně rukou a vrátila se do svých milovaných chudých hor, kde si mohli žít po zákonech staré volnosti. Poměrně snáze je možno těchto hrdých lidí použít k zaměstnání v průmyslu, ovšem i v těchto oborech je nutno počítat s jejich smyslem pro svobodu. Proto také průmyslová Jugoslavie, která se rodí vzhledem k bohatství země poměrně rychle, může daleko trvanlivěji a so-
lehlivěji vyrůst na nových, moderních sociálních osnách, než na překonaném řádě.
Příznačným rysem balkán-

dávna jeho velký smysl pro politiku. V tomto směru se vždy Balkán výrazně liší od někdejší liberalistické Evropy, kde zájeri o politické věci byl ponecháván profesionálům a kde značná část obyvatelstva nechtěla mít s politikou nic společného. Dávno před tím, než většina evropského obyvatelstva byla poučena dvěma krvavými válkami, že není dobře nechávat politické věci běžet a že je nutno se o ně ve vlastním zájmu starat, věděl prostý sedlák na Balkáně, že na světě není možno žít v závětrí a že politickým věcem nakonec neutěčeš. Af chceš nebo nechceš, události tě strhnou do svého víru, a proto bude lépe, budeš-li na ně připraven. Konfrontace t. zv. evropského vzdělance s negra-motným balkánským sedlákem bývala zajímavá. Často se totiž ukázalo, že ti prostí sedláci na Balkáně byli o politických proudech v Evropě a také o politických osobnostech v různých zemích informováni daleko podrobněji než mnozí příslušníci vzdělaných zemí. V tom směru účinek tisků na Balkáně, i když mnoho lidí nedovedlo číst, byl veliký. Ven-

čtenářské obce a na diskusní kluby.
S tímto postojem k politickému dění, které se více méně zde dotýkalo každého jednotlivce, souvisela i odvaha k činu. V dějinách Balkánu lze snadno sledovat různé znaky. Evropa bývá rozmyslnější. Na druhé straně se jí často nedostává kuráže k jednání, i když je přesvědčena o správnosti své myšlenky nebo určitého programu. Naproti tomu na Balkáně odvaha k aktivně nikdy nechyběla. Bylo zde méně reflexe, více vášně, více činnost, více přímocnosti. Tato skutečnost má pro další vývoj Balkánu velkou cenu a může ještě přinést mnohá překvapení. Evropská historie zná národy, které svou vzdělaností a svými duchovními výboji předčili národy na Balkáně. Mnohé z nich ovšem překročily pravděpodobně svůj zenit. Co se balkánských národů týče, mají při svém fyzickém zdraví a duševní nevyčerpanosti slibný vývoj teprve před sebou. Ne nadarmo mnozí velcí myslitelé právě od nich čekají velký přínos do kulturní pokladnice světa.
Výňatek z právě vyšlé knihy

činnost populárně vědeckou knižnici a pokračovalo za neobyčejně vypjaté aktivity až k vydání velkých děl vědeckých a nákladných publikací obrazových. Za války trpělo nakladatelství oprávněným strachem z nacismu vydávajíc odvážně v roce 1940 na příkl. knihu Rauschingovu. Po válce, věnujíc se pro Svědy příznačnějšímu strachu z bolševismu a Rusů, vydává řadu knih protisovětských. O československou věc zasloužilo se nakladatelství významně vydaním m. j. úspěšné a jedné z nejlepších severských knih o otázce sudetoněmecké, totiž Karlgrenovy knihy Henlein, Hitler och tjeckerna (Henlein, Hitler a Češi), vyslé ještě před válkou a doplněné autorem po Mnichově pod názvem Henlein, Hitler, tjeckerna och Chamberlain dalším materiálem, takže se kniha dožila jako tučný svazek třetího vydání. (Její české vydání je bohužel přeloženo podle prvního vydání, a to francouzského). Další záslužnou knihou se scénami z mnichovské doby v našem pohraničí na národnostní bývalé hranice je nakladatelstvím vydaná kronika Bygga upp, ej riva neder (Stavět, ne bořit) od A. Poseové, lidčí osudy obyvatelů Lítčova u Zátce.

Knihy z Indie. U Thacker & Co Ltd v Bombaji vyšla kniha K. B. Vaidya »India and the

Far East«. Podtitul knihy zní »Economic responsibility of India«. Autor se zabývá hospodářskou stránkou indických vztahů k zemím Dálného Východu a za použití množství statistik a diagramů ukazuje význam Indie jakožto hospodářského centra Asie. Autor poznamenává, že dnes sice je Indie hospodářsky slabá, ale že je nutno při úpravě indického vládního systému plánovati i hospodářsky tak, aby dosáhla významu, který jí náleží teoreticky. — V témže nakladatelství byla vydána kniha »Here is India« od Jean Kennedy. Kniha chce přitažlivou formou seznámit cizince s Indií. Je opatřena množstvím charakteristických fotografií a obsahuje kapitoly o kultuře, folkloru, historii, náboženství, vládě a j. — Stejný cíl sleduje kniha »Indian Studies«, vydaná v United Publications v Delhi; je však mnohem podrobnější a obsažnější. Je sbírkou článků, které postupně vycházely v Mizan Newsletter. — Situaci pracovního lidu v Indii vyčerpává po všech stránkách kniha Radhakamal Mukerjee »The Indian Working Class« vydaná v Hind Kitabs v Bombaji. Autor se zabývá mzdovými poměry v různých odvětvích průmyslu, životní úrovní indického dělníka a hospodářskými příčinami neuspokojivých poměrů pracujících vrstvy. Vyslovuje požadavek záruky minimální mzdy.

KNIHY REDAKCI DOŠLE

František Uždil: **Stopy**. S obálkou a kresbou Václava Bláhy, vydal Václav Petr v Praze. Stran 134, brož. 39 Kčs.

Cesta Karla Dvořáčka. Uspořádal Jaroslav Červinka, obálka Václava Bláhy, vydal Václav Petr v Praze. Stran 160, brož. 54 Kčs.

Johan Fabricius: **Plavčíci kapitána Bontekoea**. (De Scheepsjongens van Bontekoe). Z holandštiny přeložila Lída Faltová, ilustrace Josef Novák a Emanuel Frinta. Vydalo Vydavatelství Družstevní práce, stran 469, váz. 50 Kčs.

Jan Herben: **Brumovice**. Vydalo Vydavatelstvo Družstevní práce v Praze, ilustrace Frant. Hlavica, stran 418, brož. 75 Kčs., váz. 98 Kčs.

Fred Bérance: **Madona s harpyjami**. Topičovy Bílé knihy, řídí Jos. Knap. Z francouzského originálu přeložil dr. Fořt. Dřevoryt a graf. úprava Cyrila Boudy. Stran 235, brož. 80 Kčs., váz. 105 Kčs. Vydala Topičova edice.

Emma Holečková: **Jistoša**. Román. Původní dřevoryt a graf. úprava Cyril Bouda. Topičovy Bílé knihy. Stran 200, brož. 66 Kčs., váz. 91 Kčs. Vydala Topičova edice.

Jaroslav Marcha: **Ptaří chléb**. Ilustroval Alois Moravec. Vydala Topičova edice. Stran 409, brož. 175 Kčs., váz. 200 Kčs.

F. Kolářová: **Ledy se lámou**. Kronika kraje. Obálka ak. malíře Aljo Berana. Nakl. R. Promberger, Olomouc. — Stran 433, brož. 120 Kčs.

H. a N. Kučera: **Lienko**. Poslovenčil Adam Benko. Ilustroval J. Kučera. Vydal Transocius v Lipt. Sv. Mikuláš. Stran 44.

Gust. Pallas: **Severské literatury nové doby**. Vydalo Státní nakladatelství. Stran 223, 30 Kčs.

Jaroslav Kvapil: **Proti srsti**. (Hrst jíživosti). Kresby a obálka O. Mrkvíčka. Úprava Jar. Sváb. 2. sv. Edice Země-zluč, řídí J. Mašek. Nakladatel V. Petr. Stran 71, brož. 45 Kčs.

Jiří Kafka: **Přátelé velkých činů**. Obálka a ilustrace M. Novák. Nakl. Gust. Petřů. Stran 145, brož. 89 Kčs., váz. 115 Kčs.

Hana Klánová: **Bouře v květech**. Obálka a ilustrace Bohumír Čermák. Nakl. G. Petřů. Stran 232, brož. 92 Kčs., váz. 120 Kčs.

Cennino Cennini: **Knihy o umění středověku**. Z italských přeložil, poznámkami objasnil, studii napsal a ukázky maleb sestavil F. Topinka. Nakl. V. Žikeš. Stran 318, brož. 135 Kčs., váz. 175 Kčs.

Publilius Syrus: **Myšlenky**. Nakl. V. Žikeš. Stran 109, brož. 75 Kčs.

R. M. Rilke: **Rodin**. Nakl. V. Žikeš. Stran 106, brož. 70 Kčs., váz. 100 Kčs.

Z naučných novinek Melantricha

Prof. dr. Vilém Mathesius: **ČEŠTINA A OBECNÝ JAZYKOZPYT**

Vybrané stati z životního díla vynikajícího českého jazykozpytce. Kniha určená všem kulturním pracovníkům se slovem psaným či mluveným, profesorům, učitelům, studentům, novinářům, řečníkům, hercům, recitátorům a pod. Poutavým a vědecky založeným způsobem zasvěcuje do úkolů jazykozpytu, zajímavostí mateřštiny, upozorňuje na jazykové neaprávnosti a vady přednesu. Stran 468. Brož. 145 Kčs., váz. 170 Kčs.

Prof. dr. Otakar Pertold: **ÚVOD DO VĚDY NÁBOŽENSKÉ**

Vědecky založený a po stránce pojmové pečlivě vypracovaný úvod do studia náboženské vědy, zvláště po její stránce metodické. Stran 192. Brož. 60 Kčs.

Prof. dr. Karel Engliš: **MALÁ LOGIKA, VĚDA O MYŠLENKOVÉM RÁDU**

Nová logická soustava z pera vynikajícího českého národohospodáře a filosofa, rozdělená ve čtyři oddíly: myšlenkový řád, soud, soubory soudů, soustavy soudů. Doplnuje ji pojednání o zásadě hospodárnosti a o hodnotě a hodnocení. Stran 512. Brož. 190 Kčs., váz. 215 Kčs.

Prof. dr. Karel Engliš: **THEORIE HODNOTY A HODNOCENÍ**

Kapitola z Malé logiky, obsahující zevrubný rozbor hodnocení a podávající úplnou soustavu hodnot. Brož. 35 Kčs.

Prof. dr. V. J. Novák: **ZEMĚPIS ČESKOSLOVENSKA**

Podrobné vylíčení nové poválečné podoby Československa po stránce územní, národnostní, hospodářské, kulturní, sociální a pod. Stran 304. Brož. 102 Kčs.

MAPA ČESKOSLOVENSKE REPUBLIKY

Vhodný doplněk předcházející publikace, horopisná mapa se zakreslenými komunikačními spoji a leteckými linkami, zachycující poválečnou podobu Československa. Měřítko 1:1.000.000. Cena 27 Kčs.

Prof. dr. Josef Macurek: **DĚJINY VÝCHODNÍCH SLOVANŮ**

Historický vývoj východního Slovanstva, Ukrajinců, Rusů a Bělorusů. Dílo představuje první syntesu východoslovanských dějin. Tři svazky — stran 700. Brož. 200 Kčs.

SLOVO A SLOVESNOST, roč. X., č. 1

Znovuzahájení vydávání časopisu Pražského lingvistického kroužku v redakci prof. dr. B. Havránka. Čtvrtletník o 64 stranách. Cena 15 Kčs.

NAŠE VĚDA, roč. XV., č. 1

Kritický měsíčník českého vědeckého písemnictví. Pět dvojčísel ročně. Jednotlivá dvojčísla 30 Kčs.

U KNIHKUPCŮ

MELANTRICH